POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
26-200 Końskie, ul. Spółdzielcza 3
NIP 658-17-39-105 REGON 291134829
tel. 41 372 84 06, tel./fax 41 372 57 60

ZARZĄDZENIE Nr 14/2026

Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich
z dnia 10.07. 2026 r.

w sprawie: wprowadzenia *„Raportu z badań ankietowych dotyczących przemocy rówieśniczej i domowej, cyberprzemocy, zagrożeń cyfrowych wśród dzieci i młodzieży oraz kompetencji cyfrowych opiekunów pieczy zastępczej w powiecie koneckim”*.

Na podstawie art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 z późn. zm.), art. 4 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1684 z późn. zm.) oraz na podstawie § 5 ust. 1 i 3 Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich, stanowiącego załącznik do uchwały nr 24/2024 Zarządu Powiatu w Końskich z dnia 9 lutego 2024 roku w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich zarządzam, co następuje:

§ 1

Wprowadza się do stosowania w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich dokument pn. *„Raport z badań ankietowych dotyczących przemocy rówieśniczej i domowej, cyberprzemocy, zagrożeń cyfrowych wśród dzieci i młodzieży oraz kompetencji cyfrowych opiekunów pieczy zastępczej w powiecie koneckim”*, stanowiący załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Diagnoza będzie wykorzystywana do planowania i realizacji działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz do opracowywania programów i sprawozdań.

§ 3

Za realizację zarządzenia odpowiadają pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich w zakresie wykonywanych obowiązków.

§ 4

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy
Rodzinie w Końskich
mgr Urszula Przygodzka

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 14/2026
Dyrektora PCPR w Końskich
z dnia 10.07.2026 roku.

Raport z badań ankietowych dotyczących przemocy rówieśniczej i domowej, cyberprzemocy, zagrożeń cyfrowych wśród dzieci i młodzieży oraz kompetencji cyfrowych opiekunów pieczy zastępczej w powiecie koneckim

Końskie, 2026

Raport został opracowany przez zespół pracowników PCPR w Końskich:

1. Anna Kołba – Piekarska
2. Justyna Nowak
3. Izabela Kaliś
4. Magdalena Adamczyk
5. Anna Prasał
6. Robert Kowalczyk
7. Katarzyna Trawińska

Spis treści

WSTĘP 3

I. Analiza ankiet dotyczących przemocy domowej i rówieśniczej 4

I.1. Przemoc domowa i rówieśnicza - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu koneckiego. 5

I.2 Przemoc domowa i rówieśnicza - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego. 11

II. Analiza ankiet dotyczących cyberprzemocy 18

II.1 Cyberprzemoc - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu koneckiego. 19

II.2. Cyberprzemoc - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego. 22

III. Zagrożenia związane z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci i młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego. 26

III.1 Analiza zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci ze szkół podstawowych. 27

III.2 Analiza zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci ze szkół ponadpodstawowych. 34

IV. Umiejętności i kompetencje cyfrowe opiekunów wychowanków pieczy zastępczej na terenie powiatu koneckiego – analiza danych ankietowych. 42

WYKAZ TABEL 52

WYKAZ WYKRESÓW 54

WSTĘP

Niniejszy raport został opracowany na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w 2025 roku na terenie powiatu koneckiego wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz opiekunów wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Celem badania było rozpoznanie skali i charakteru zjawisk związanych z przemocą rówieśniczą i domową, cyberprzemocą oraz zagrożeniami wynikającymi z korzystania z nowych technologii cyfrowych przez dzieci i młodzież. Dodatkowo analizie poddano poziom kompetencji cyfrowych opiekunów sprawujących pieczę nad dziećmi i młodzieżą.

Zjawisko przemocy wśród dzieci i młodzieży, zarówno w środowisku rodzinnym, szkolnym, jak i w przestrzeni wirtualnej, stanowi istotny problem społeczny wymagający stałej diagnozy i podejmowania działań profilaktycznych. Dynamiczne zmiany społeczne oraz rozwój technologii sprawiają, że formy przemocy ulegają przekształceniom, a ich konsekwencje mogą mieć długotrwały wpływ na rozwój młodych ludzi.

Współczesne środowisko cyfrowe odgrywa coraz większą rolę w życiu młodych ludzi, stanowiąc zarówno przestrzeń edukacji, komunikacji i rozrywki, jak i źródło potencjalnych zagrożeń. Intensywne korzystanie z Internetu i urządzeń mobilnych wiąże się z ryzykiem kontaktu z nieodpowiednimi treściami, doświadczenia cyberprzemocy, a także podejmowania zachowań ryzykownych w przestrzeni online.

Istotnym elementem badania było również rozpoznanie kompetencji cyfrowych opiekunów pieczy zastępczej, którzy odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w środowisku cyfrowym. Ich wiedza, umiejętności oraz podejmowane działania nadzorcze, mają istotny wpływ na kształtowanie bezpiecznych nawyków korzystania z technologii oraz minimalizowanie ryzyka zagrożeń.

Zebrane dane pozwalają na kompleksową analizę aktualnej sytuacji w zakresie funkcjonowania dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym, rodzinnym oraz cyfrowym, a także identyfikację obszarów wymagających wsparcia, działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie powiatu koneckiego. Raport stanowi tym samym podstawę do planowania dalszych działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz wzmacniania kompetencji zarówno dzieci i młodzieży, jak i ich opiekunów.

I. Analiza ankiet dotyczących przemocy domowej i rówieśniczej

Głównym celem badania było:

- określenie skali, rodzaju i form przemocy stosowanej w środowisku szkolnym i rodzinnym,
- określenie przyczyn stosowania przemocy,
- analiza czynników warunkujących przemoc,
- zbadanie wpływu sytuacji domowej na postawy dzieci i młodzieży,
- zbadanie poziomu świadomości dot. odpowiedzialności karnej za stosowanie przemocy.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń związanych z przemocą, uzyskane zostały na podstawie anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży w wieku od 13 do 18+ lat, będących uczniami szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego. Szkoły, w których zrealizowano badanie były wybierane losowo. Ankiety zostały wypełnione przez uczniów, którzy byli obecni w szkole w dniu badania. Udział w badaniach był dobrowolny. Respondentom zagwarantowano anonimowość.

W badaniach wzięli udział uczniowie następujących szkół:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Końskich,
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Końskich,
- Prywatna Szkoła Podstawowa w Końskich,
- Szkoła Podstawowa w Radoszycach,
- Szkoła Podstawowa w Wilczkowicach,
- Szkoła Podstawowa w Rudzie Malenieckiej,
- Szkoła Podstawowa w Gowarczowie,
- Szkoła Podstawowa w Dziebałtowie,
- Szkoła Podstawowa w Stadnickiej Woli,
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Stąporkowie,
- I Liceum Ogólnokształcące w Końskich,
- II Liceum Ogólnokształcące w Końskich,
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 1 w Końskich,
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 2 w Końskich,
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 3 w Końskich,
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Stąporkowie,
- Zakład Doskonalenia Zawodowego w Końskich.

Do każdej ze szkół przekazanych zostało po 20 egzemplarzy ankiet dotyczących:

- przemocy domowej i rówieśniczej,
- cyberprzemocy.

Ankieta składała się z 28 pytań jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz pytań zamkniętych z dodatkowymi polami tekstowym na własną odpowiedź (inne, jakie?....)

Badanie ankietowe zrealizowane zostało na łącznej grupie 336 osób, w tym 176 kobiet i 160 mężczyzn.

Uczniowie szkół podstawowych stanowili grupę 187 osób, w tym 105 kobiet (58 kobiet zamieszkujących wieś i 47 kobiet zamieszkujących miasto) oraz 82 mężczyzn (51 mężczyzn zamieszkujących wieś i 31 mężczyzn zamieszkujących miasto).

Uczniowie szkół ponadpodstawowych stanowili grupę 149 osób, w tym 71 kobiet (40 kobiet zamieszkujących na terenie wsi oraz 31 kobiet zamieszkujących na terenie miasta), 78 mężczyzn (56 mężczyzn zamieszkujących na terenie wsi i 22 mężczyzn zamieszkujących na terenie miasta).

I.1. Przemoc domowa i rówieśnicza - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Na pytanie „Z czym kojarzy ci się przemoc?" 179 ankietowanych (co stanowi 95,72% osób biorących udział w badaniu) wskazało, że przemoc kojarzy im się z biciem kogoś. 148 osób (ponad 79% ankietowanych) wskazało odpowiedź „kopanie kogoś", 142 osoby (76% ankietowanych) - „grożenie komuś".

Najmniej ankietowanych jako przemoc wskazało „zaniedbywanie kogoś" (74 osoby, co stanowi 39,6% badanych), „izolowanie kogoś" (75 osób, co stanowi 40% badanych), „ciągle niepokojenie kogoś" (81 osób, co stanowi ponad 43% badanych).

Szczegółowe zestawienie udzielanych przez uczniów szkół podstawowych odpowiedzi na ww. pytanie w podziale na płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania, prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Z czym kojarzy ci się przemoc?"

Z czym kojarzy ci się przemoc?	Kobiety w wieku 13-15 lat		Kobiety w wieku 16-17 lat		Kobiety w wieku 18+ lat		Mężczyźni w wieku 13-15 lat		Mężczyźni w wieku 16-17 lat		Mężczyźni w wieku 18+ lat		RAZEM
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	
bicie kogoś	46	56	0	0	0	0	28	49	0	0	0	0	179
wyśmiewanie kogoś	31	39	0	0	0	0	18	33	0	0	0	0	121
wyzywanie kogoś	33	42	0	0	0	0	19	35	0	0	0	0	129
poniżanie kogoś	35	40	0	0	0	0	17	31	0	0	0	0	123
grożenie komuś	37	46	0	0	0	0	19	40	0	0	0	0	142
zaniedbywanie kogoś	18	28	0	0	0	0	10	18	0	0	0	0	74
ośmieszanie kogoś	27	33	0	0	0	0	20	32	0	0	0	0	112
nadmierne krytykowanie kogoś	26	38	0	0	0	0	16	28	0	0	0	0	108
szantażowanie kogoś	35	51	0	0	0	0	18	30	0	0	0	0	134
izolowanie kogoś	21	28	0	0	0	0	10	16	0	0	0	0	75
zmuszanie do obcowania płciowego	31	37	0	0	0	0	14	21	0	0	0	0	103
niszczenie rzeczy osobistych	29	37	0	0	0	0	19	27	0	0	0	0	112
popychanie kogoś	33	42	0	0	0	0	22	31	0	0	0	0	128
kopanie kogoś	40	45	0	0	0	0	27	36	0	0	0	0	148

ciągłe niepokojenie kogoś	23	30	0	0	0	0	9	19	0	0	0	0	81
zmuszanie do picia alkoholu lub zażywania śr. odurzających, substancji psychotropowych	29	43	0	0	0	0	14	28	0	0	0	0	114
RAZEM	**494**	**635**	**0**	**0**	**0**	**0**	**280**	**474**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1883**

Przeprowadzona analiza danych wskazuje, że respondenci utożsamiają przemoc głównie z jej bezpośrednimi, fizycznymi oraz werbalnymi formami. Do najczęściej wskazywanych skojarzeń należą: bicie, kopanie, grożenie oraz wyzywanie, co świadczy o dominacji postrzegania przemocy jako zjawiska jawnego, łatwo obserwowalnego i jednoznacznego.

Zdecydowanie rzadziej wskazywane były formy przemocy o charakterze pośrednim i psychologicznym, takie jak izolowanie, zaniedbywanie czy ciągłe niepokojenie. Może to sugerować ograniczoną świadomość respondentów w zakresie tzw. przemocy relacyjnej i emocjonalnej, która z uwagi na swoją subtelność, bywa trudniejsza do identyfikacji.

Analiza zróżnicowania ze względu na miejsce zamieszkania wykazała, że respondentki z obszarów wiejskich częściej wskazywały wszystkie analizowane formy przemocy w porównaniu do respondentek z obszarów miejskich. Może to świadczyć o różnicach w doświadczeniach społecznych, wrażliwości na zjawisko przemocy lub odmiennym sposobie interpretacji pojęć związanych z agresją.

W odniesieniu do wieku respondentek zauważono, że młodsza grupa (13–15 lat) częściej wskazywała poszczególne formy przemocy niż grupa starsza (18+). Może to sugerować bardziej bezpośrednie i dosłowne rozumienie zjawiska przemocy wśród osób młodszych, podczas gdy starsi respondenci mogą wykazywać bardziej złożone i pośrednie podejście do jego definicji.

Podsumowując należy stwierdzić, że wyniki badania wskazują na dominację potocznego, uproszczonego rozumienia przemocy, koncentrującego się na jej fizycznych i werbalnych przejawach, przy jednoczesnym niedostatecznym rozpoznaniu form przemocy psychicznej. Wyniki te mogą stanowić podstawę do rekomendacji dotyczących działań edukacyjnych w zakresie zwiększania świadomości różnych form przemocy.

Na pytanie „Czy byłeś/-aś świadkiem przemocy w Twojej rodzinie?” twierdząco odpowiedziało 29 ankietowanych, 17 kobiet i 12 mężczyzn. 158 ankietowanych odpowiedziało przecząco.

15 ankietowanych (11 kobiet i 4 mężczyzn) doświadczyło przemocy w domu. 53 osoby (28 kobiet i 25 mężczyzn) – w szkole. 12 osób doznało przemocy w innym miejscu, w tym 2 - podczas kolonii, a 5 na boisku bądź podwórzu. 61% badanych zaznaczyło w ankiecie, że nigdy nie doświadczyło przemocy.

Na pytanie ankietowe „Czy doświadczyłeś/-aś ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?” dzieci i młodzież szkolna udzieliła następujących odpowiedzi:

Wykres 1. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczyłeś/-aś ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?”

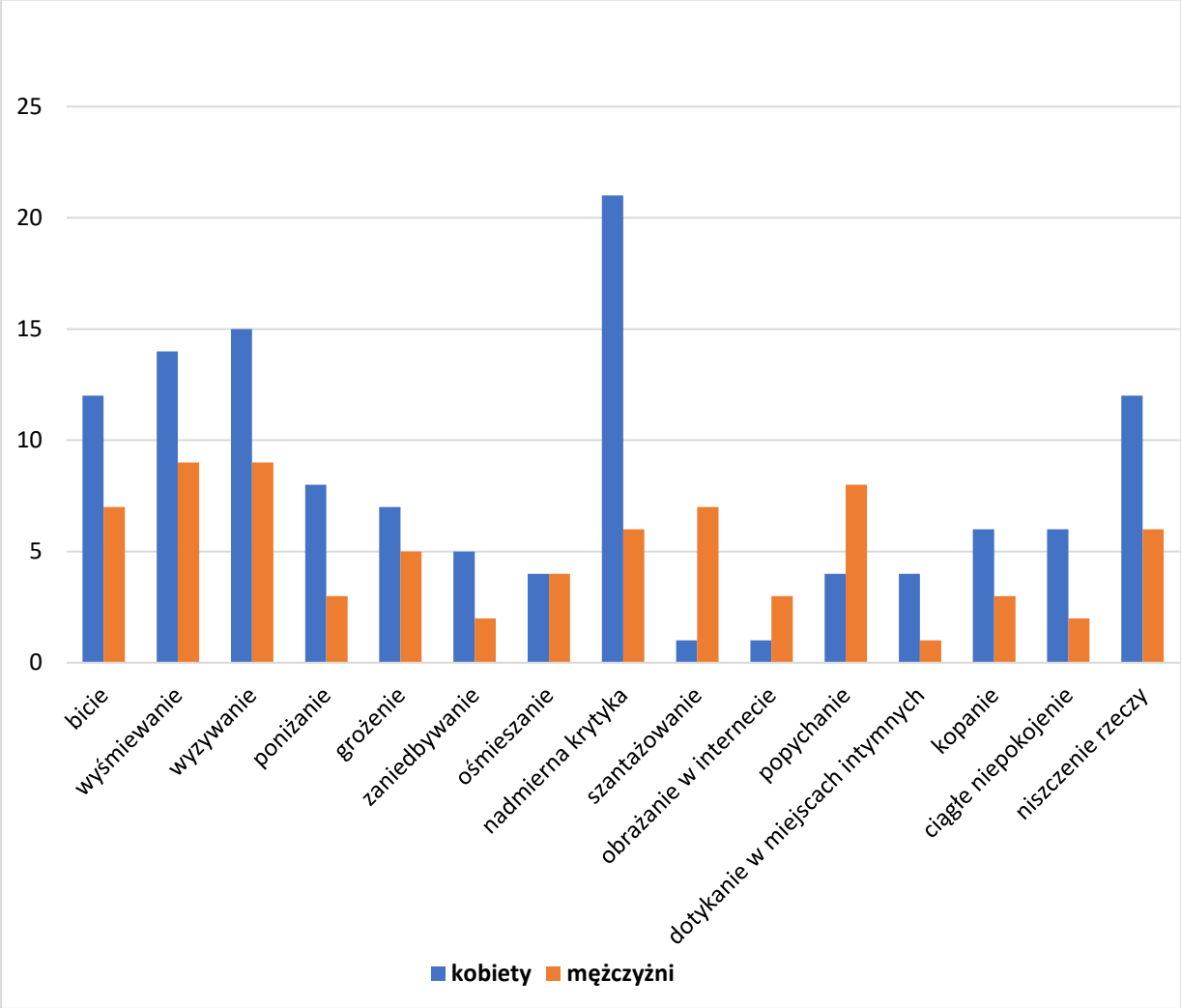

Przeprowadzona analiza danych dotyczących doświadczeń respondentów w zakresie zachowań ze strony członków rodziny wskazuje, że środowisko rodzinne może być miejscem występowania różnorodnych form oddziaływań, w tym o charakterze przemocowym.

Spośród ankietowanych chłopców najwięcej doświadczyło następujących negatywnych zachowań ze strony domowników: wyzywanie (9 osób), popychanie (8 osób), bicie (7 osób), szantażowanie (7 osób) niszczenie rzeczy (6 osób), nadmierna krytyka (6 osób), wyśmiewanie (4 osoby).

Spośród ankietowanych dziewcząt natomiast najwięcej doświadczyło następujących zachowań: nadmierna krytyka (21 osób), wyśmiewanie (14 osób), bicie (12 osób), niszczenie rzeczy (12 osób), poniżanie (8 osób), grożenie (7 osób), kopanie (6 osób), ciągłe niepokojenie (6 osób), zaniedbywanie (5 osób).

4 dziewczynki doświadczyły ze strony domowników takich zachowań jak popychanie, ośmieszanie i dotykanie w miejscach intymnych.

Większość ankietowanych uczniów (ponad połowa badanych) ocenia relacje z rodzicami jako bardzo dobre. Dodatkowo 26% respondentów określa swój kontakt z rodzicami jako dobry. Jedynie niewielki odsetek badanych (1,5%) wskazuje na zły kontakt z rodzicami, natomiast żaden z uczestników badania nie ocenił relacji jako bardzo złych.

Wyniki wskazują również, że blisko 60% respondentów deklaruje, iż rozmawia z rodzicami o swoich problemach, co może świadczyć o stosunkowo wysokim poziomie zaufania w relacjach rodzinnych.

Ponadto zdecydowana większość badanych (ponad 90%) uważa, że w sytuacji wystąpienia przemocy wobec osoby bliskiej należy poinformować odpowiednie osoby lub instytucje, co wskazuje na wysoki poziom świadomości społecznej w zakresie reagowania na przemoc.

Niepokojąco dużo ankietowanych (104 osoby ze 187) uznaje, że w niektórych sytuacjach warto użyć przemocy.

Liczbę uczniów szkół podstawowych, którzy kiedykolwiek doznali przemocy w szkole lub jej okolicy obrazuje poniższy wykres:

Wykres 2. Liczba uczniów szkół podstawowych doznających przemocy w szkole lub jej okolicy.

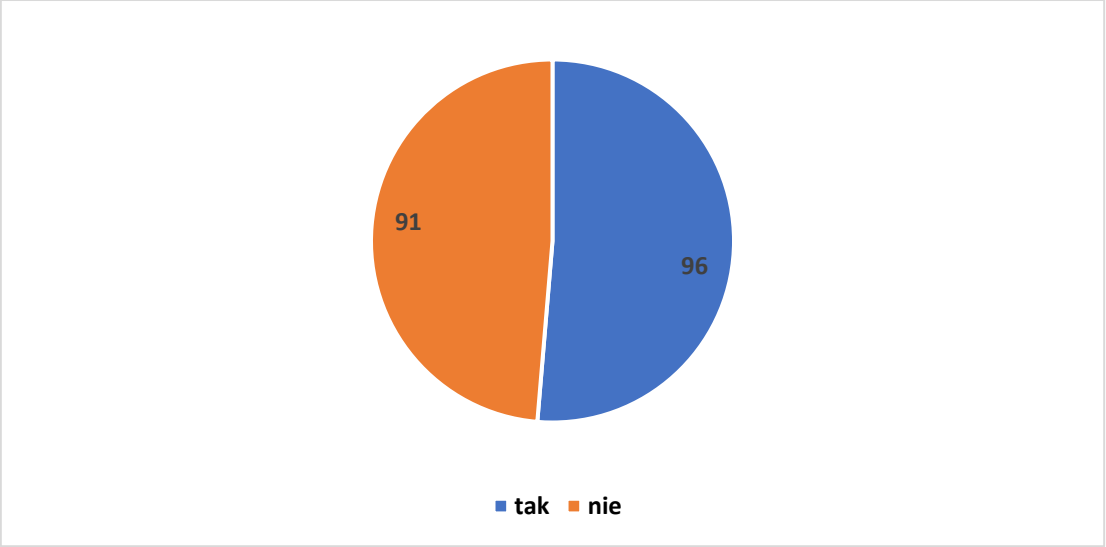

Ponad połowa ankietowanych, doznała przemocy w szkole lub jej okolicy. Rodzaje przemocy ze strony rówieśników obrazuje poniższy wykres:

Wykres 3. Rodzaje doświadczanej przemocy rówieśniczej.

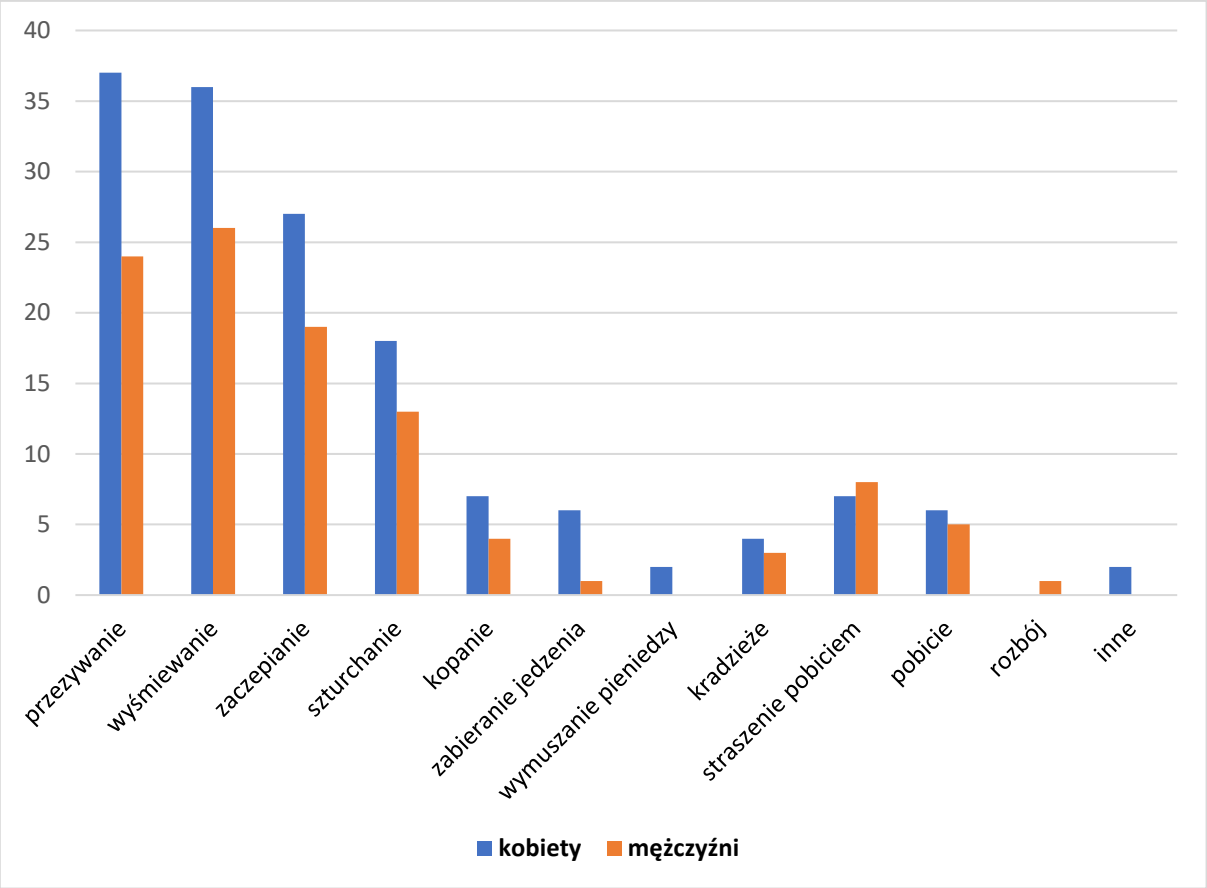

Ankietowane dziewczęta wskazały w ankiecie, że najczęstszymi rodzajami doświadczanej przez nie przemocy rówieśniczej było: wyśmiewanie (36 osób), zaczepianie (27 osób), szturchanie (18 osób), przezywanie (17 osób). W kategorii przemocy rówieśniczej „inne" jedna z dziewcząt wymieniła plucie w twarz i jedna - obgadywanie.

Ankietowani chłopcy wskazali natomiast w ankiecie, że najczęstszymi rodzajami przemocy rówieśniczej, jakiej doświadczyli było: wyśmiewanie (26 osób), przezywanie (24 osoby), zaczepianie (19 osób), szturchanie (13 osób). 8 badanych zaznaczyło w ankiecie, że byli straszeni pobiciem, a 5 zostało pobitych. 114 osób poinformowało kogoś o fakcie doświadczenia przemocy rówieśniczej, w tym rodziców - 34 osoby, rodzeństwo – 12 osób, kolegę, koleżankę – 26 osób, nauczyciela – 21 osób, pedagoga szkolnego – 9 osób, dyrektora szkoły – 8 osób, policję – 3 osoby.

Na podstawie analizy wyników dotyczących rodzajów przemocy rówieśniczej można stwierdzić, że najczęściej występującą jej formą jest przemoc werbalna, obejmująca przede wszystkim przezywanie, wyśmiewanie oraz zaczepianie. Oznacza to, że agresja słowna stanowi dominujący sposób doświadczania przemocy w środowisku rówieśniczym.

Przemoc fizyczna, taka jak szarpanie, kopanie czy pobicie, występuje rzadziej niż przemoc werbalna, jednak nadal jest obecna w badanej grupie i stanowi istotny problem społeczny. Z kolei przemoc o charakterze materialnym oraz pośrednim (np. kradzieże,

wymuszanie czy straszenie) pojawia się sporadycznie i ma mniejsze znaczenie w strukturze analizowanych odpowiedzi.

Zauważalne są również różnice dotyczące płci – kobiety częściej niż mężczyźni deklarują doświadczenie różnych form przemocy rówieśniczej, szczególnie w zakresie przemocy werbalnej i fizycznej. Może to wskazywać zarówno na większą wrażliwość w identyfikowaniu takich sytuacji, jak i na odmienny sposób ich postrzegania.

Spośród 187 ankietowanych uczniów szkół podstawowych, ponad 72% było świadkami przemocy w szkole lub jej okolicy. 65 osób wskazało, że do tego typu aktów dochodzi rzadko, 42 osoby, że bardzo rzadko, 18 osób, że często, natomiast 6 osób, że bardzo często. Ponad połowa ankietowanych (56%) czuje się jednak bezpiecznie w swojej szkole.
Zdecydowana większość (93%) czuje się natomiast bezpieczna w swoim domu. 13 osób (12 kobiet i 1 mężczyzna) wykazało, że przeciwnie.

45% ankietowanych uczniów szkół podstawowych przyznało, że podejmowało wobec swoich rówieśników zachowania o charakterze przemocowym, a ponad 16% respondentów deklarowało, że tego typu działania były podejmowane w grupie.
Szczegółowe formy przemocy rówieśniczej, których dopuścili się uczniowie szkół podstawowych, przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 4. Formy przemocy rówieśniczej, której dopuścili się uczniowie szkół podstawowych.

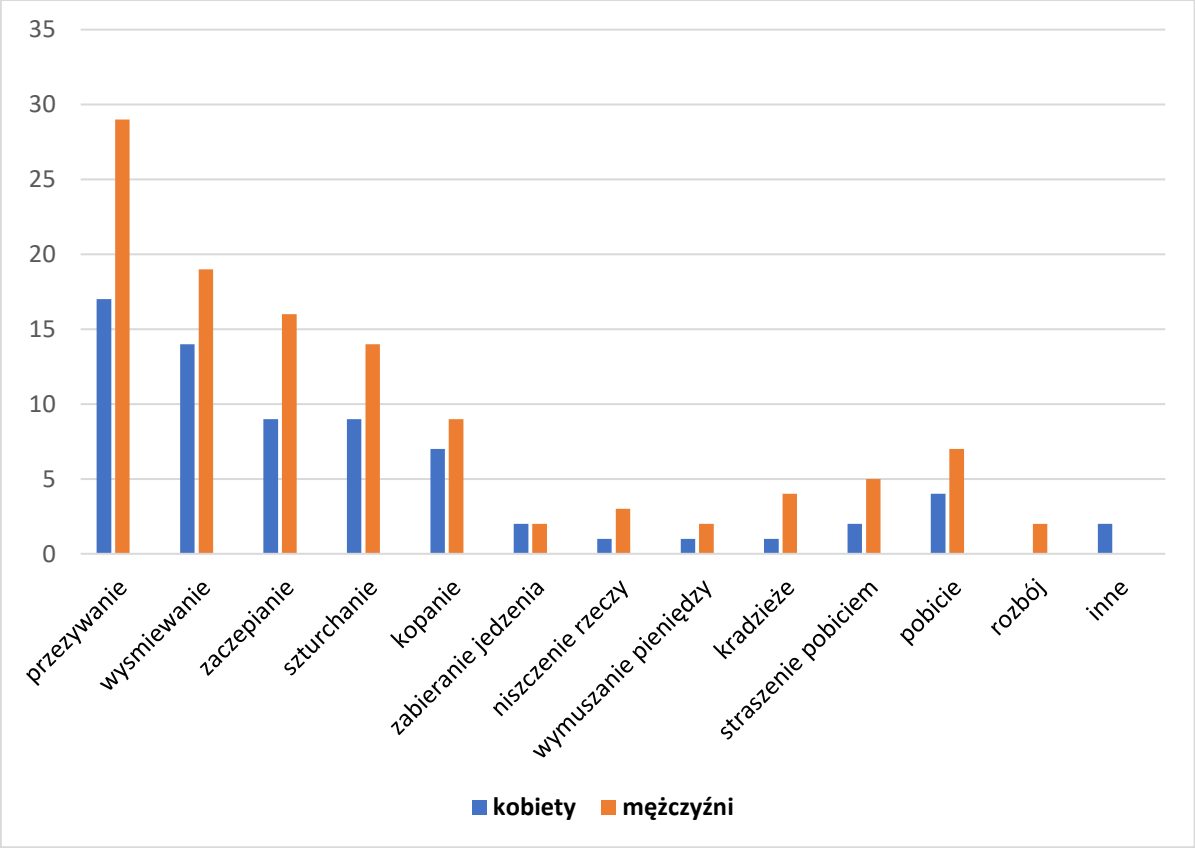

Najczęstszymi formami przemocy rówieśniczej, jakiej dopuszczali się uczniowie szkół podstawowych, były: przezywanie, wyśmiewanie, zaczepianie, szturchanie. Niepokojące są

dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży, które użyły wobec swoich rówieśników przemocy fizycznej (pobicie) – 7 chłopców i 4 dziewczyny.

Na pytanie „dlaczego używałeś przemocy?" większość ankietowanych (36 osób) odpowiedziała „dla zabawy", 8 osób udzieliło odpowiedzi, że użyło przemocy pod presją innych osób, 6 – z chęci zysku, a 4 – z chęci zaimponowania innym. Duża grupa osób wskazała inny powód, takie jak: nuda, odwet, złość, ochrona.

42 ankietowanych (18 kobiet i 24 mężczyzn) poniosło konsekwencje w związku ze stosowaniem przemocy, w tym: 23 (10 kobiet, 13 mężczyzn) – wychowawcze ze strony rodziców, 22 (6 kobiet, 16 mężczyzn) – dyscyplinarne w szkole, 3 osoby wskazały „inne konsekwencje", takie jak: uwaga w dzienniku, pouczenie ze strony policjanta.

122 uczniów (67 kobiet i 55 mężczyzn) szkół podstawowych uważa, że przemocy nie wolno ukrywać. 104 osoby (61 kobiet, 43 mężczyzn) twierdzi, że przemoc to przestępstwo. 51 osób uważa, że klaps jest przemocą, 46 osób zgadza się ze stwierdzeniem, że przemoc domowa to wstyd. Niepokojącym jest fakt, że 10 osób, w tym 2 kobiety i 8 mężczyzn uznało, że „jeżeli w domu ktoś kogoś bije, to znaczy, że na to zasłużył".

Większość uczniów szkól podstawowych (83%) potwierdziło, że w szkole były organizowane spotkania dotyczące przemocy domowej i rówieśniczej.

Przedstawiona powyżej analiza ankiet wskazuje na dominację przemocy werbalnej wśród uczniów, istotną rolę motywacji sytuacyjnych (np. zabawy i presji grupy) oraz stosunkowo wysoki poziom świadomości dotyczący przemocy, przy jednoczesnym występowaniu pojedynczych, niepokojących postaw akceptujących jej stosowanie.

W zakresie postaw i świadomości społecznej, większość uczniów uważa, że przemocy nie należy ukrywać oraz że stanowi ona przestępstwo. Jednocześnie część respondentów prawidłowo identyfikuje klaps jako formę przemocy oraz uznaje przemoc domową za zjawisko wstydliwe. Niepokój budzi jednak fakt, że niewielka grupa badanych przejawia postawy usprawiedliwiające przemoc domową, co wskazuje na utrzymujące się stereotypy i błędne przekonania.

I.2 Przemoc domowa i rówieśnicza - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Na pytanie „Z czym kojarzy Ci się przemoc?" zdecydowana większość respondentów (131 osób, tj. 88% badanych) wskazała skojarzenie z biciem kogoś. Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył również innych form przemocy fizycznej i psychicznej: 115 osób (ponad 77%) wskazało kopanie kogoś, 107 osób (około 72%) – grożenie komuś, 104 osoby – szantażowanie kogoś, natomiast 102 osoby (ponad 68%) – poniżanie kogoś.

Najrzadziej przemoc kojarzona była z zachowaniami o bardziej pośrednim lub mniej oczywistym charakterze. Zaniedbywanie kogoś wskazało 55 osób (37% badanych), izolowanie kogoś – 59 osób (40%), ciągłe niepokojenie kogoś – 67 osób (ponad 45%) oraz nadmierne krytykowanie – również 67 osób (48% badanych).

Szczegółowe zestawienie odpowiedzi uczniów szkół ponadpodstawowych, z uwzględnieniem płci, wieku oraz miejsca zamieszkania, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Z czym kojarzy ci się przemoc?"

Z czym kojarzy ci się przemoc	Kobiety w wieku 13-15 lat		Kobiety w wieku 16-17 lat		Kobiety w wieku 18+ lat		Mężczyźni w wieku 13-15 lat		Mężczyźni w wieku 16-17 lat		Mężczyźni w wieku 18+ lat		RAZEM
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	
bicie kogoś	13	9	14	28	4	3	3	6	17	24	1	9	131
wyśmiewanie kogoś	8	7	11	22	3	2	2	5	7	21	0	6	94
wyzywanie kogoś	9	7	11	22	3	3	2	5	7	20	0	7	96
poniżanie kogoś	9	9	12	20	3	2	2	6	11	20	1	7	102
grożenie komuś	9	8	12	24	3	2	1	5	10	25	1	7	107
zaniedbywanie kogoś	3	4	8	11	2	1	2	2	7	11	0	4	55
ośmieszanie kogoś	9	7	11	17	2	1	2	3	8	21	0	6	87
nadmierne krytykowanie kogoś	8	6	11	15	3	1	2	3	4	14	0	5	72
szantażowanie kogoś	6	7	12	22	3	2	1	7	12	24	1	7	104
izolowanie kogoś	3	4	8	13	2	1	2	4	7	11	0	4	59
zmuszanie do obcowania płciowego	10	8	12	16	2	3	2	5	10	18	0	7	93
niszczenie rzeczy osobistych	8	7	13	19	3	2	1	4	8	22	1	6	94
popychanie kogoś	9	8	11	21	3	2	3	6	9	22	0	7	101
kopanie kogoś	11	8	12	23	3	3	3	5	13	26	0	8	115
ciągłe niepokojenie kogoś	6	5	9	16	2	2	2	2	7	13	0	3	67
zmuszanie do picia alkoholu lub zażywania śr. odurzających, substancji psychotropowych	8	7	10	21	2	1	3	4	8	12	1	3	80
RAZEM	**129**	**111**	**177**	**310**	**43**	**31**	**33**	**72**	**145**	**304**	**6**	**96**	**1457**

Analiza danych wskazuje, że najczęściej przemoc utożsamiana jest z jej fizycznymi formami. Najwięcej respondentów wskazało „bicie kogoś" (131 wskazań) oraz „kopanie kogoś" (115 wskazań), co świadczy o dominacji bezpośrednich i łatwo rozpoznawalnych przejawów agresji w świadomości badanych.

Stosunkowo często przemoc kojarzona jest również z formami werbalnymi i psychicznymi, takimi jak grożenie (107 wskazań), szantażowanie (104), poniżanie (102), wyzywanie (96) oraz wyśmiewanie (94). Oznacza to, że część respondentów posiada również szersze rozumienie przemocy, obejmujące nie tylko działania fizyczne, ale także zachowania o charakterze słownym.

Najrzadziej wskazywane były natomiast formy przemocy mniej bezpośredniej i trudniejsze do jednoznacznej identyfikacji, takie jak zaniedbywanie (55 wskazań), izolowanie (59), ciągłe niepokojenie (67) oraz nadmierne krytykowanie (72). Wskazuje to na ograniczoną świadomość respondentów w zakresie przemocy emocjonalnej i relacyjnej.

Analiza szczegółowa pokazuje również różnice w odpowiedziach ze względu na płeć i wiek. Kobiety częściej niż mężczyźni wskazywały różne formy przemocy, co może świadczyć

o szerszym jej postrzeganiu. Z kolei mężczyźni częściej koncentrowali się na przemocy fizycznej. Występują także niewielkie różnice między osobami z miast i wsi, jednak nie mają one jednoznacznego charakteru.

Dokonana analiza wyników badanych ankiet wskazuje, że dominującym skojarzeniem z przemocą wśród badanych jest przemoc fizyczna, natomiast formy psychiczne i emocjonalne, są rozpoznawane w mniejszym stopniu, co może wskazywać na potrzebę dalszej edukacji w tym zakresie.

Na pytanie „Czy byłeś/-aś świadkiem przemocy w Twojej rodzinie?" twierdząco odpowiedziało 20 osób ankietowanych (11 kobiet i 9 mężczyzn). 129 ankietowanych (60 kobiet, 69 mężczyzn) odpowiedziało, że nie.

8 osób (4 kobiety i 4 mężczyzn) doświadczyło przemocy w domu. 32 osoby (18 kobiet i 14 mężczyzn) – w szkole. 11 osób doznało przemocy w innym miejscu: sklepie, na mieście, na hali sportowej. 100 osób - ponad 67 % ankietowanych nie doświadczyło przemocy.

Na pytanie ankietowe „Czy doświadczyłeś/-aś ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?" młodzież szkolna udzieliła następujących odpowiedzi:

Wykres 5. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczyłeś/-aś ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?"

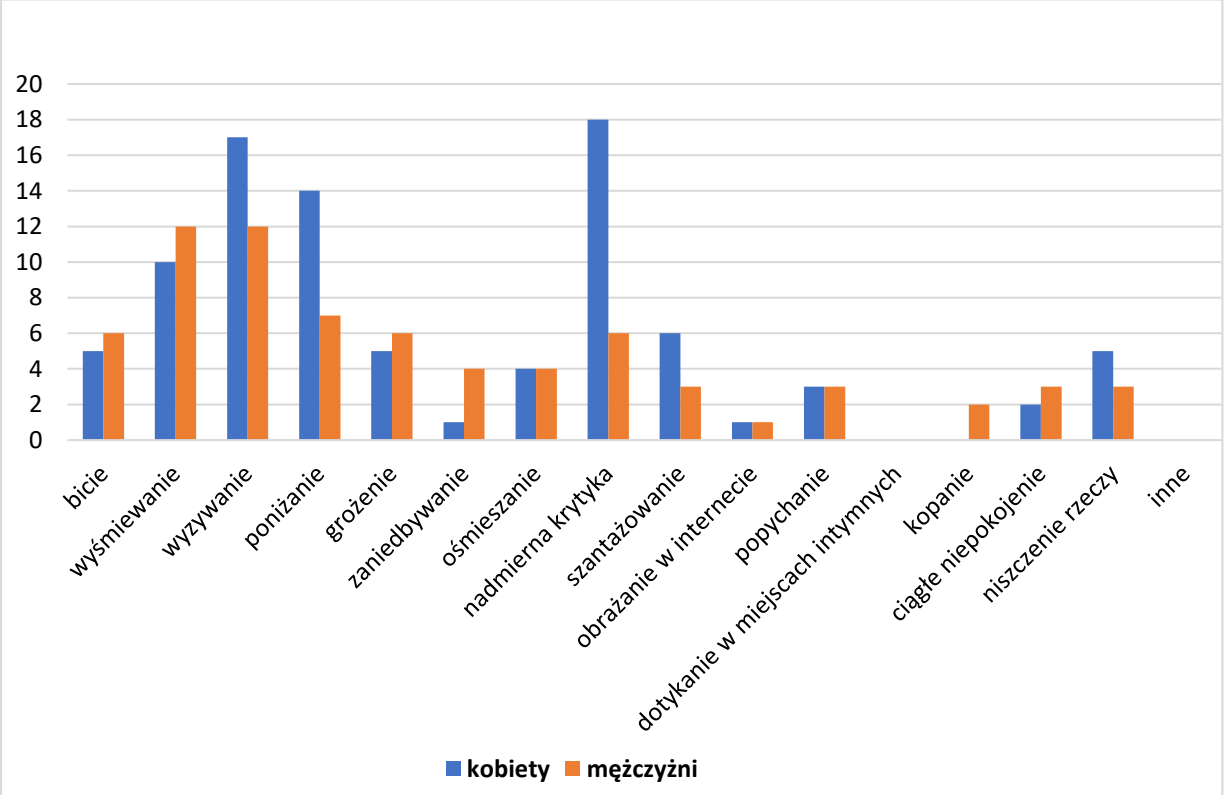

W badaniu porównującym doświadczenia kobiet i mężczyzn w zakresie różnych form zachowań przemocowych i niepożądanych w rodzinie, wykazano wyraźne różnice między płciami oraz dominację przemocy psychicznej nad fizyczną. Najczęściej wskazywanymi doświadczeniami były: wyzywanie, wyśmiewanie, poniżanie oraz nadmierna krytyka.

Kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały doświadczenie większości analizowanych form zachowań. Spośród ankietowanych uczennic najwięcej doświadczyło następujących

zachowań: nadmierna krytyka (18 osób), wyzywanie (17 osób), poniżanie (14 osób), wyśmiewanie (10 osób).

W grupie mężczyzn najwyższe wartości dotyczyły wyśmiewania i wyzywania (12 osób), jednak ogólna intensywność zgłaszanych doświadczeń była niższa niż w przypadku kobiet.

Zachowania o charakterze fizycznym lub bardziej skrajnym (np. kopanie) występowały sporadycznie, co sugeruje ich marginalny udział w analizowanym zestawie danych.

Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że dominującą formą negatywnych doświadczeń w środowisku rodzinnym jest przemoc psychiczna, przy jednoczesnym zróżnicowaniu jej nasilenia w zależności od płci respondentów.

Blisko połowa badanych uczniów (48%) określa swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre. Negatywne oceny pojawiały się sporadycznie – trzech respondentów uznało je za złe, a dwóch za bardzo złe. Jednocześnie około 54% ankietowanych deklaruje, że rozmawia z rodzicami o swoich problemach.

Zdecydowana większość uczniów (87%) jest przekonana, że w sytuacji doświadczania przemocy przez bliską osobę należy poinformować o tym odpowiednie osoby. Warto jednak zauważyć, że aż połowa badanych (75 osób) dopuszcza stosowanie przemocy w określonych okolicznościach.

Ponadto niemal 45% respondentów przyznaje, że przynajmniej raz doświadczyło agresji ze strony rówieśników. Liczbę uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy kiedykolwiek doznali przemocy w szkole lub jej okolicy obrazuje poniższy wykres.

Wykres 6. Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych doznających przemocy w szkole lub jej okolicy.

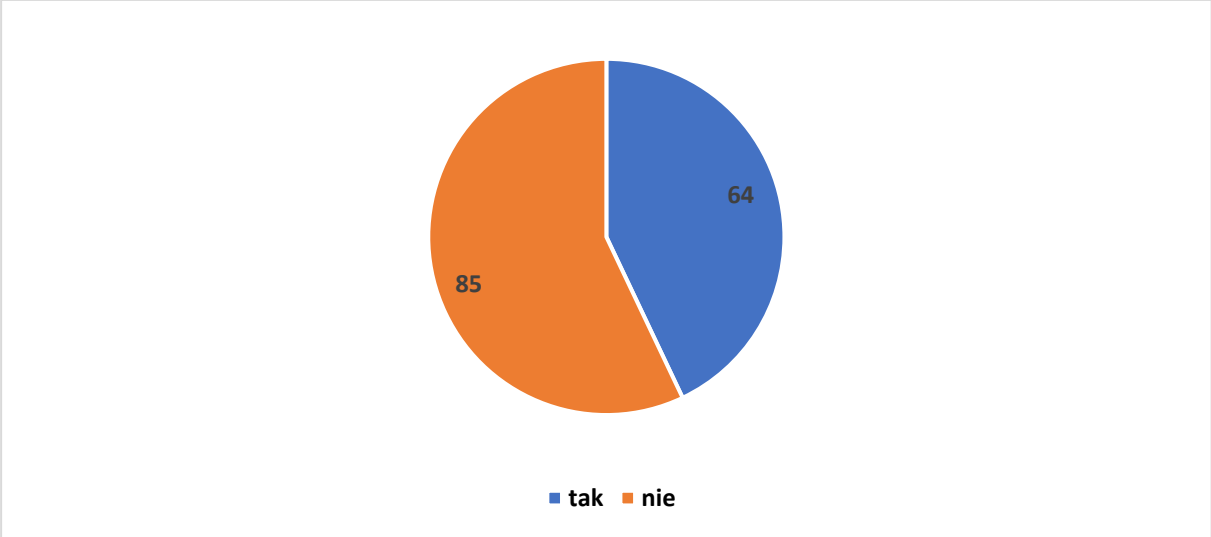

Wykres 7. Rodzaje doświadczanej przemocy rówieśniczej.

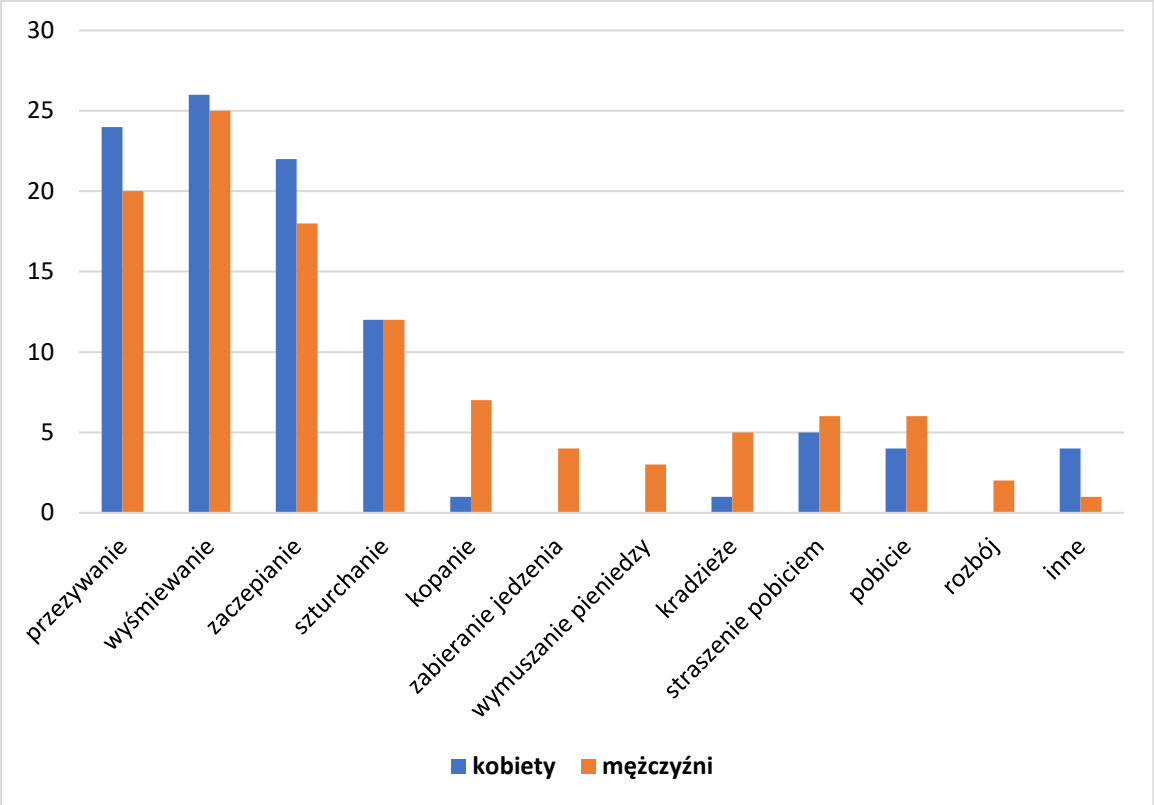

Ankietowane dziewczęta wskazały, że najczęstszymi rodzajami doświadczanej przez nie przemocy rówieśniczej było: wyśmiewanie (26 osób), przezywanie (24 osób). zaczepianie (22 osób), szturchanie (12 osób), W kategorii przemocy rówieśniczej „inne" 4 osoby wymieniły: plucie w twarz, wyzwiska, obmawianie.

Ankietowani chłopcy wskazali natomiast, że najczęstszymi rodzajami przemocy rówieśniczej, jakiej doświadczyli było: wyśmiewanie (25 osób), przezywanie (20 osób), zaczepianie (18 osób), szturchanie (12 osób), kopanie (7 osób). 6 badanych zaznaczyło w ankiecie, że byli straszeni pobiciem, a 6 zostało pobitych. 2 uczniów zaznaczyło w ankiecie, że było ofiarami rozboju.

Analiza danych wskazuje, że najczęściej doświadczanymi formami przemocy są zachowania o charakterze werbalnym i emocjonalnym. Z kolei bardziej bezpośrednie formy przemocy fizycznej, takie jak kopanie, kradzieże czy pobicie, częściej wskazywane są przez mężczyzn. Wyraźne różnice widoczne są również w przypadku wymuszania pieniędzy oraz zabierania jedzenia – zjawiska te pojawiają się rzadziej, jednak niemal wyłącznie w odpowiedziach mężczyzn.

Przeanalizowane wyniki wskazują, że przemoc rówieśnicza w grupie uczniów szkół ponadpodstawowych najczęściej przybiera formę werbalną i emocjonalną, natomiast bardziej nasilone i bezpośrednie formy przemocy fizycznej częściej dotyczą mężczyzn.

55 osób zadeklarowało, że poinformowało kogoś o doświadczaniu przemocy rówieśniczej. Najczęściej były to osoby z najbliższego otoczenia: rodzice (33 osoby), koleżanki lub koledzy (23 osoby) oraz rodzeństwo (16 osób). Tyle samo respondentów (16 osób) zgłosiło problem nauczycielowi. Rzadziej wskazywano pedagoga szkolnego (7 osób) i dyrektora szkoły

(4 osoby), a jedynie 2 osoby poinformowały policję. Jedna osoba wybrała inną formę zgłoszenia, jednak nie dookreśliła jej w swojej ankiecie.

Spośród 149 badanych uczniów szkół ponadpodstawowych ponad 60% przyznało, że było świadkami przemocy w szkole lub jej najbliższym otoczeniu. Największa grupa (46 osób) wskazała, że takie sytuacje zdarzają się rzadko, 31 osób – bardzo rzadko, 22 osoby – często, a 1 osoba – bardzo często.

Pomimo tego, blisko 74% ankietowanych deklaruje, że zawsze czuje się bezpiecznie w swojej szkole. Jeszcze wyższe poczucie bezpieczeństwa dotyczy domu rodzinnego – aż 95% respondentów wskazało, że czuje się tam bezpiecznie. Odmienne zdanie wyraziło 8 osób (w tym 1 kobieta i 7 mężczyzn).

Jednocześnie 42% uczniów przyznało, że stosowało przemoc wobec swoich rówieśników. Wśród nich większość (59%) zadeklarowała, że działała samodzielnie, bez udziału innych osób.

Formy przemocy rówieśniczej, jakiej dopuścili się uczniowie szkół ponadpodstawowych prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8 Formy przemocy rówieśniczej, której dopuścili się uczniowie szkół ponadpodstawowych

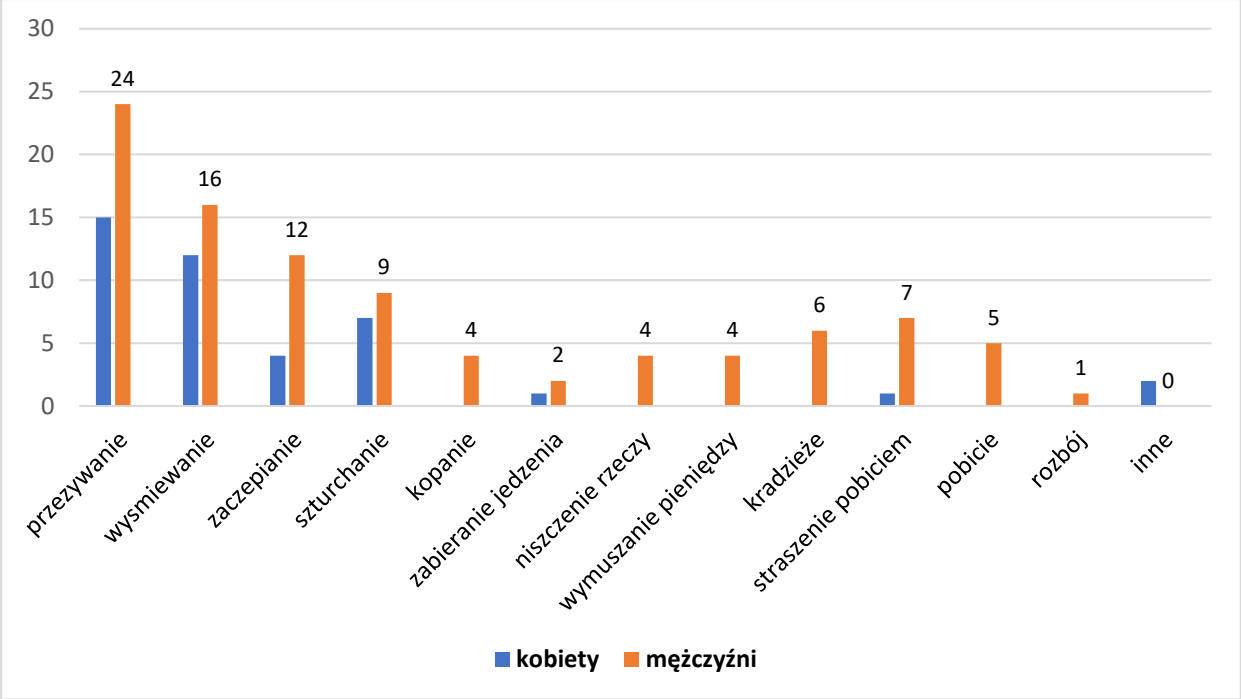

Najczęściej wskazywanymi formami przemocy rówieśniczej wśród uczniów szkół ponadpodstawowych były: przezywanie, wyśmiewanie, zaczepianie oraz szturchanie. Niepokój budzą dane dotyczące stosowania przemocy fizycznej — 5 chłopców przyznało się do pobicia, a 1 do rozboju.

Żadna z ankietowanych dziewcząt nie zadeklarowała stosowania takich form przemocy jak kopanie, niszczenie mienia, wymuszanie pieniędzy, kradzieże, pobicie czy rozbój.

W odpowiedzi na pytanie o powody stosowania przemocy, najwięcej badanych (25 osób) wskazało „zabawę”. 20 osób przyznało, że działało pod presją innych, po 3 osoby kierowały się chęcią zysku lub zaimponowania otoczeniu. 11 respondentów podało inne przyczyny, m.in. odwet, obronę, ochronę własną czy silne emocje.

Konsekwencje związane ze stosowaniem przemocy poniosło 27 ankietowanych (8 kobiet i 19 mężczyzn). Wśród nich 15 osób (4 kobiety, 11 mężczyzn) doświadczyło konsekwencji wychowawczych ze strony rodziców, 11 (5 kobiet, 6 mężczyzn) — sankcji dyscyplinarnych w szkole, a wobec 3 osób (w tym jednej kobiety) wszczęto postępowanie sądowe. Cztery osoby wskazały inne konsekwencje, nie precyzując ich charakteru.

Większość uczniów (97 osób, w tym 57 kobiet i 40 mężczyzn) uważa, że przemocy nie należy ukrywać. 85 respondentów (51 kobiet i 34 mężczyzn) uznaje przemoc za przestępstwo. 36 osób jest zdania, że klaps stanowi formę przemocy, natomiast 26 zgadza się ze stwierdzeniem, że przemoc domowa jest powodem do wstydu. Niepokojące jest, że 7 osób (w tym 1 kobieta i 6 mężczyzn) uważa, iż osoba doświadczająca przemocy domowej mogła na nią „zasłużyć”.

Większość badanych uczniów (75%) potwierdziła, że w ich szkołach organizowane były spotkania dotyczące przemocy domowej i rówieśniczej.

Podsumowanie badania dotyczącego przemocy domowej i rówieśniczej przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Przeprowadzone badanie wskazuje, że przemoc w świadomości respondentów najczęściej utożsamiana jest z jej bezpośrednimi formami fizycznymi i werbalnymi, natomiast znacznie rzadziej rozpoznawane są jej formy psychiczne, co świadczy o ograniczonej wiedzy w tym zakresie.

Analiza doświadczeń badanych pokazuje, że przemoc występuje zarówno w środowisku rodzinnym, jak i rówieśniczym. Najczęściej przybiera ona formy psychiczne, takie jak wyzywanie, wyśmiewanie, poniżanie czy krytyka, natomiast przemoc fizyczna pojawia się rzadziej, choć nadal stanowi istotny problem, szczególnie w relacjach rówieśniczych.

Mimo, że wielu respondentów deklaruje brak osobistych doświadczeń przemocy, znaczna część była jej świadkami, zwłaszcza w szkole i jej otoczeniu. Jednocześnie większość badanych ocenia swoje środowisko rodzinne i szkolne jako bezpieczne, co wskazuje na ogólnie pozytywny obraz codziennego ich funkcjonowania.

Niepokojącym zjawiskiem jest stosunkowo wysoki odsetek uczniów przyznających się do stosowania przemocy wobec rówieśników, najczęściej motywowanej zabawą, presją grupy lub emocjami. Jednocześnie niewielka część z nich doświadcza konsekwencji swoich działań, co świadczy o funkcjonowaniu mechanizmów reakcji społecznej i wychowawczej.

Pozytywnym aspektem badania jest wysoki poziom świadomości dotyczący konieczności reagowania na przemoc oraz przekonanie, że nie należy jej ukrywać i że stanowi ona przestępstwo. Szkoły również podejmują działania edukacyjne i profilaktyczne w tym zakresie.

Jednocześnie niepokój budzą utrzymujące się błędne przekonania, w tym częściowe usprawiedliwianie przemocy oraz obwinianie ofiar, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji i wzmacniania jednoznacznie negatywnych postaw wobec wszelkich form przemocy.

Wnioski:

1. Respondenci w dominujący sposób utożsamiają przemoc z jej formami bezpośrednimi (fizycznymi i werbalnymi), co wskazuje na ograniczoną świadomość przemocy psychicznej i relacyjnej.
2. Przemoc jest zjawiskiem obecnym w doświadczeniach badanych, zarówno w środowisku rodzinnym, jak i rówieśniczym, mimo że wielu respondentów deklaruje brak osobistych doświadczeń.
3. Relacje rodzinne są generalnie oceniane pozytywnie i pełnią funkcję czynnika ochronnego, sprzyjającego komunikacji i ujawnianiu trudności.
4. Przemoc rówieśnicza ma charakter powszechny i najczęściej przybiera formę werbalną, jednak nadal występują również jej formy fizyczne, szczególnie wśród chłopców.
5. Środowisko szkolne stanowi istotne miejsce występowania i obserwacji przemocy, co potwierdza jej szeroką skalę w relacjach rówieśniczych.
6. Wysoki odsetek świadków oraz sprawców przemocy wskazuje na jej częściową normalizację w środowisku dzieci i młodzieży.
7. Główne motywy stosowania przemocy mają charakter sytuacyjny i społeczny (zabawa, presja grupy, emocje), co podkreśla znaczenie wpływu rówieśników.
8. Poziom świadomości dotyczący konieczności reagowania na przemoc jest relatywnie wysoki, co stanowi pozytywny rezultat badania.
9. Jednoczesne utrzymywanie się niepokojących postaw polegających na usprawiedliwianiu przemocy oraz obwinianiu ofiar, co wymaga działań korekcyjnych.
10. Szkoły realizują działania profilaktyczne w zakresie przemocy, jednak ich skuteczność wymaga dalszego wzmacniania poprzez systematyczną edukację i działania wychowawcze.
11. Konieczne jest intensyfikowanie działań edukacyjnych ukierunkowanych na rozpoznawanie przemocy psychicznej oraz kształtowanie jednoznacznie negatywnych postaw wobec wszelkich jej form.

II. Analiza ankiet dotyczących cyberprzemocy

Ankieta składała się z 17 pytań jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz pytań zamkniętych z dodatkowymi polami tekstowymi na własną odpowiedź (inne, jakie?....)

Badanie ankietowe zrealizowane zostało na łącznej grupie 340 osób, w tym 204 kobiet i 136 mężczyzn.

Uczniowie szkół podstawowych stanowili grupę 196 osób, w tym 99 kobiet (58 kobiet zamieszkujących wieś i 41 kobiet zamieszkujących miasto) oraz 97 mężczyzn (50 mężczyzn zamieszkujących wieś i 47 mężczyzn zamieszkujących miasto).

Uczniowie szkół ponadpodstawowych stanowili grupę 144 osób, w tym 105 kobiet (59 kobiet zamieszkujących na terenie wsi oraz 46 kobiet zamieszkujących na terenie miasta), 39 mężczyzn (25 mężczyzn zamieszkujących na terenie wsi i 14 mężczyzn zamieszkujących na terenie miasta).

II.1 Cyberprzemoc - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Spośród 196 ankietowanych niemal 97,5% deklaruje znajomość zjawiska przemocy, podczas gdy jedynie 5 osób przyznało, że nie wie, czym ono jest.
W grupie 99 badanych kobiet nieco ponad 26% doświadczyło przemocy w sieci. Wśród 97 ankietowanych mężczyzn odsetek ten był wyraźnie wyższy i wyniósł 46%.
Łącznie doświadczenie cyberprzemocy zadeklarowało blisko 37% wszystkich respondentów.

Wykres 9. Rodzaje doświadczanej cyberprzemocy przez uczniów szkół podstawowych.

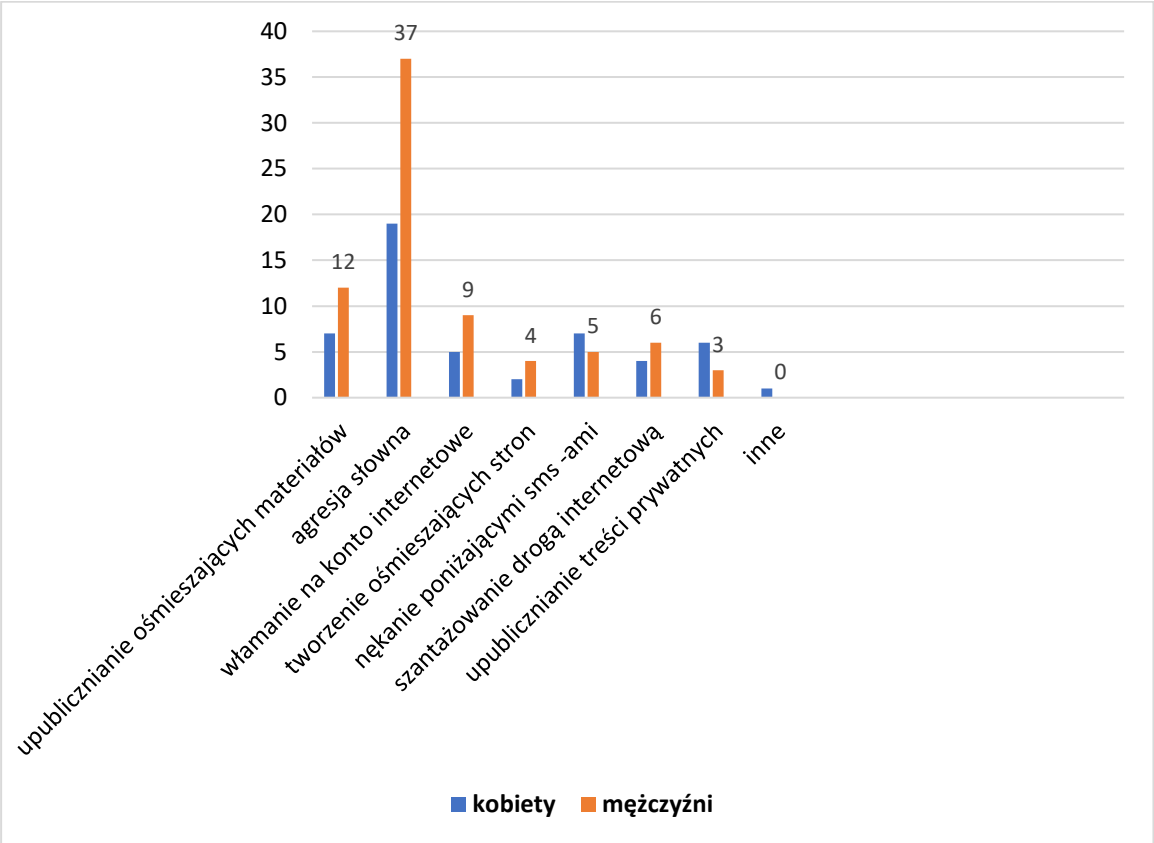

Najczęściej doświadczaną przez uczniów szkół podstawowych formą cyberprzemocy jest agresja słowna, którą wskazało blisko 44% badanych. Stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi (około 15%) dotyczy także publikowania ośmieszających materiałów. Kolejne formy to: włamania na konta internetowe (11%), nękanie obraźliwymi wiadomościami SMS (9%), szantaż w sieci (blisko 8%) oraz ujawnianie prywatnych treści (7%).

Analiza zebranych danych wskazuje, że cyberprzemoc częściej dotyka uczniów szkół podstawowych z terenów wiejskich — stanowią oni ponad 58% osób doświadczających tego zjawiska. W tej grupie liczba dziewcząt i chłopców jest zbliżona (36 dziewcząt i 39 chłopców).

Niepokojący jest fakt, że niemal 40% uczniów doświadczających cyberprzemocy nie ujawnia tego problemu. Jednocześnie około jedna trzecia badanych decyduje się poinformować o tym inne osoby. Wśród nich 46% zwraca się do rodziców, 20% do koleżanek lub kolegów, 10% do rodzeństwa, po 5% do nauczycieli i policji, 4% do psychologa, a 2% do pedagoga. Blisko 4% uczniów deklaruje, że w sytuacji doświadczenia cyberprzemocy nie zwróciłoby się do nikogo o pomoc.

Blisko 59% badanych było świadkiem cyberprzemocy, w tym 54 kobiety i 61 mężczyzn.

Wykres 10. Rodzaje cyberprzemocy, której świadkami byli uczniowie szkół podstawowych.

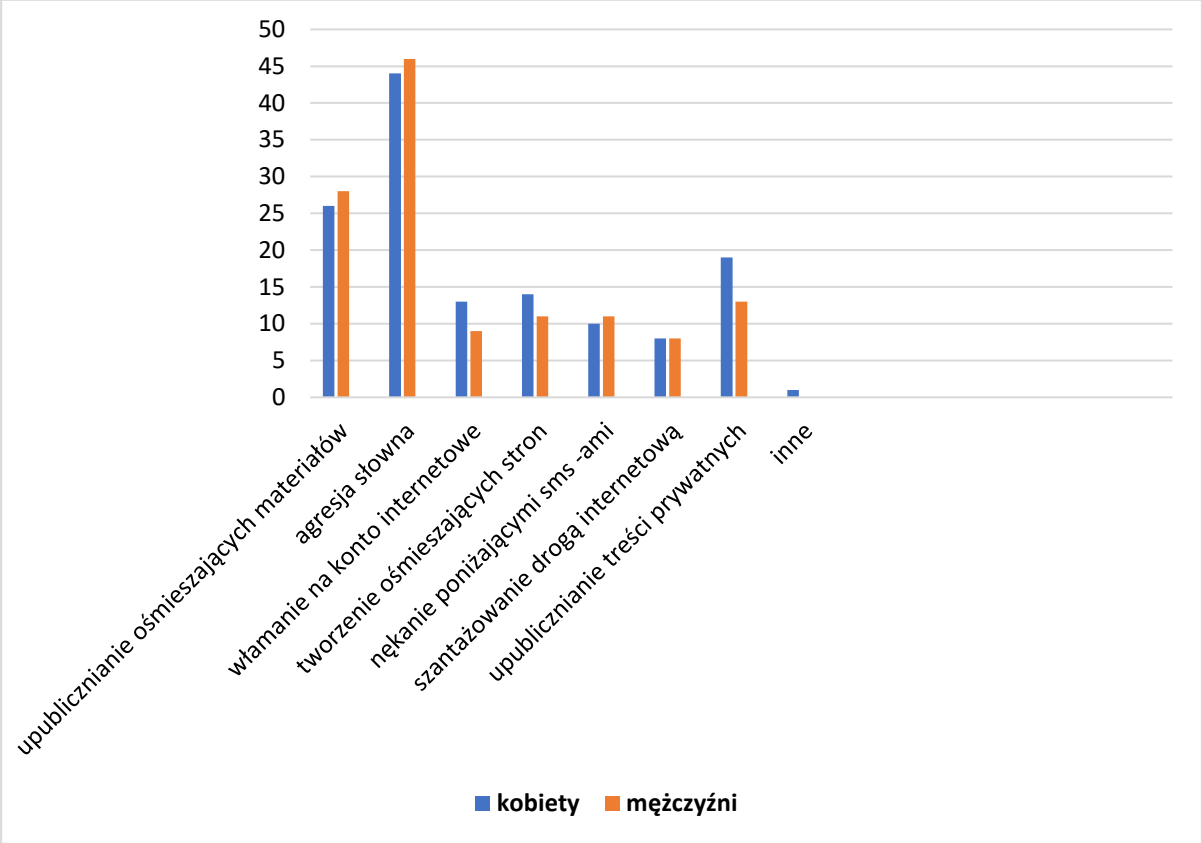

Uczniowie szkół podstawowych z powiatu koneckiego najczęściej wskazywali, że byli świadkami takich form cyberprzemocy, jak: agresja słowna (34% odpowiedzi) oraz publikowanie ośmieszających materiałów (20%). Rzadziej obserwowano upublicznianie prywatnych treści (12%), tworzenie ośmieszających stron internetowych (blisko 10%), włamania na konta i nękanie obraźliwymi wiadomościami SMS (po 8%) oraz szantaż w sieci (6%).

Zdecydowana większość świadków cyberprzemocy (blisko 74%) nie podjęła żadnych działań, aby ją przerwać — w tej grupie było 36 dziewcząt i 48 chłopców.

Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 12% badanych uczniów (3 dziewczęta i 21 chłopców). Wśród sprawców płci męskiej większość (62%) stanowiły osoby z terenów

miejskich, natomiast wśród dziewcząt przejawiających zachowania przemocowe przeważały uczennice z obszarów wiejskich (67%).

Uczniowie szkół podstawowych z terenu powiatu koneckiego najczęściej wskazywali, że byli świadkami takich form cyberprzemocy jak: agresja słowna (34% odpowiedzi), upublicznianie ośmieszających materiałów (20%), rozpowszechnianie treści prywatnych (12%), tworzenie ośmieszających stron (blisko 10%), włamania na konta internetowe oraz nękanie za pomocą poniżających wiadomości SMS (8%), a także szantażowanie drogą internetową (6%). Jednocześnie blisko 74% świadków cyberprzemocy nie podjęło działań mających na celu jej przerwanie (36 dziewcząt i 48 chłopców).

Wykres 11. Formy stosowanej przez uczniów szkół podstawowych cyberprzemocy.

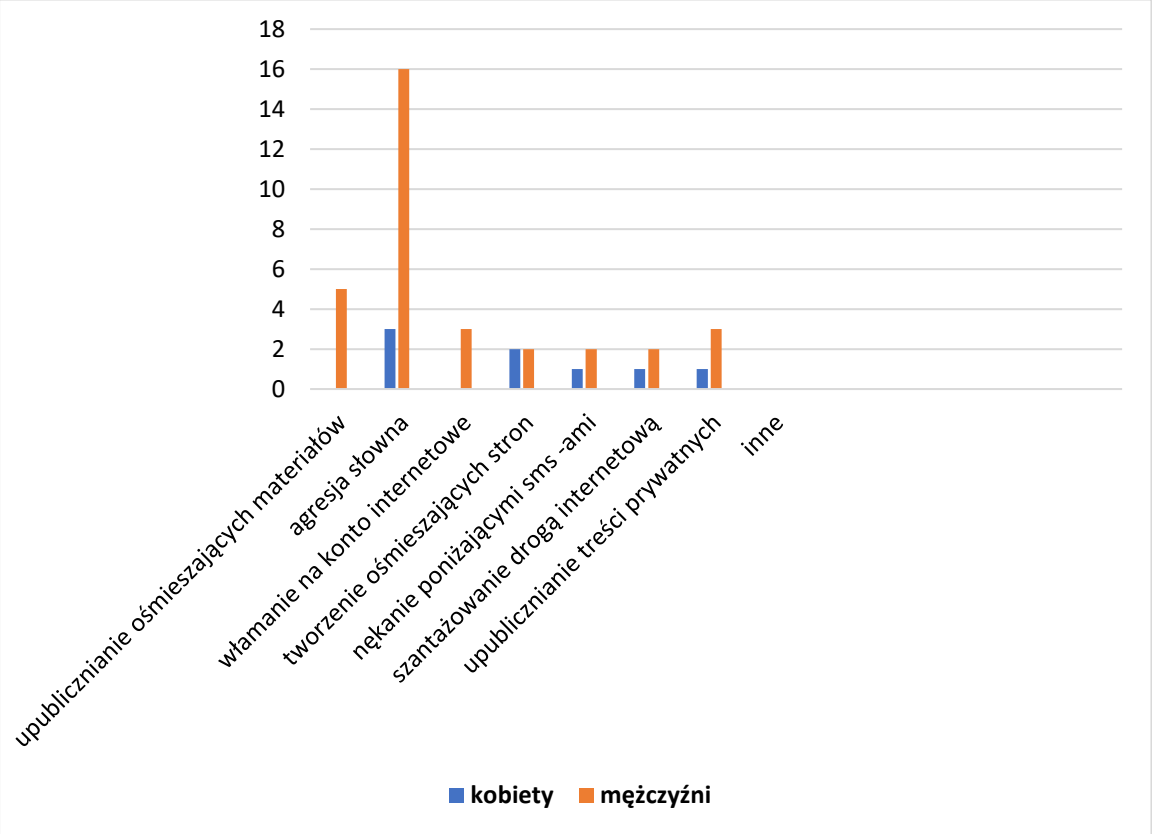

Agresja słowna stanowi najczęściej stosowaną formę cyberprzemocy wśród uczniów szkół podstawowych – deklaruje ją ponad 45% sprawców (3 dziewczęta i 16 chłopców). Zjawisko to występuje w podobnym stopniu zarówno na terenach miejskich, jak i wiejskich.

Do innych form cyberprzemocy należą: upublicznianie ośmieszających materiałów (blisko 12% wskazań), rozpowszechnianie treści prywatnych oraz tworzenie ośmieszających stron (ponad 9%). Wśród dziewcząt deklarujących stosowanie cyberprzemocy nie odnotowano przypadków włamań na konta internetowe ani publikowania ośmieszających materiałów.

Sprawcy cyberprzemocy w równym stopniu podejmują tego typu działania samodzielnie, jak i w grupie. Łącznie ponad 61% z nich pochodzi z terenów miejskich.

Do najczęściej wskazywanych powodów stosowania cyberprzemocy należą: chęć ośmieszenia innej osoby (42%), wygląd zewnętrzny (23%), chęć odwetu (blisko 14%) oraz wyznanie lub religia (9%).

Głównymi motywami stosowania przemocy przez dziewczęta są: chęć ośmieszenia (80 wskazań) oraz wygląd zewnętrzny (43 wskazania). Z kolei chłopcy najczęściej wskazują: chęć ośmieszenia (63 osoby), wygląd zewnętrzny (36 osób), chęć odwetu (33 osoby) oraz wyznanie lub religię (18 osób).

Z przeprowadzonych badań wynika również, że blisko 57% uczniów słyszało o organizacjach lub serwisach internetowych udzielających pomocy w sytuacjach związanych z cyberprzemocą. Jednocześnie 86% uczniów deklaruje, że w ich szkołach organizowane były spotkania poświęcone tej tematyce.

II.2. Cyberprzemoc - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Spośród 144 ankietowanych uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego, ponad 95% wie, czym jest zjawisko przemocy. Zaledwie 7 osobom zjawisko to nie jest znane.

Wśród 105 ankietowanych kobiet ponad 46% doświadczyło przemocy w sieci, natomiast spośród 39 ankietowanych mężczyzn cyberprzemocy doświadczyło pond 61%.

Blisko 51% całej grupy badawczej zadeklarowało doświadczenie cyberprzemocy.

Wykres 12. Rodzaje cyberprzemocy doświadczanej przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

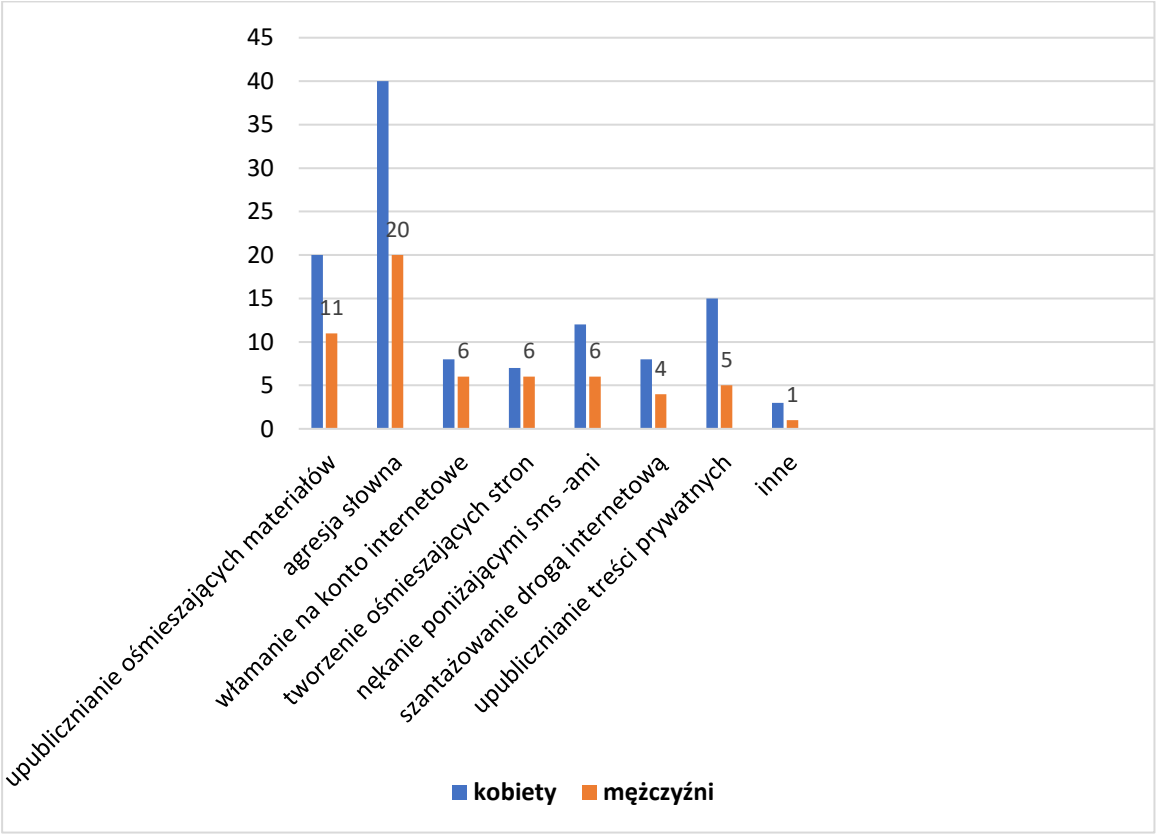

Najczęściej wskazywaną przez uczniów szkół ponadpodstawowych formą cyberprzemocy jest agresja słowna (ok. 35% odpowiedzi). Stosunkowo wysoki odsetek dotyczy również publikowania ośmieszających materiałów (18%) oraz ujawniania treści prywatnych (blisko 12%). Ponad 10% respondentów wskazało na nękanie poniżającymi wiadomościami SMS, ponad 8% na włamania na konta internetowe, a niemal 7% na szantaż w sieci.

Analiza zebranego materiału pokazuje, że cyberprzemoc częściej dotyka uczniów pochodzących z terenów wiejskich (ponad 59% badanych), w tym 59 kobiet i 27 mężczyzn.

Ponad 36% odpowiedzi wskazuje, że osoby doświadczające cyberprzemocy albo zgłaszają takie sytuacje, albo je ukrywają. Blisko 27% respondentów, odpowiadając na pytanie „Jaka była twoja reakcja na cyberprzemoc?", wybrało opcję „inna", nie precyzując jej znaczenia.

Na pytanie o to, do kogo zwróciliby się o pomoc jako ofiary cyberprzemocy, najczęściej wskazywano rodziców (ok. 42% odpowiedzi), następnie koleżanki lub kolegów (blisko 22%) oraz rodzeństwo (ponad 14%). Najmniejszym zaufaniem cieszą się natomiast pedagodzy (5 wskazań) i psychologowie (9 wskazań). Piętnaście osób zadeklarowało, że zgłosiłoby sprawę na policję.

Blisko 59% badanych przyznało, że było świadkami cyberprzemocy, w tym 63 kobiety i 22 mężczyzn.

Wykres 13. Rodzaje cyberprzemocy, której świadkami byli uczniowie szkół ponadpodstawowych.

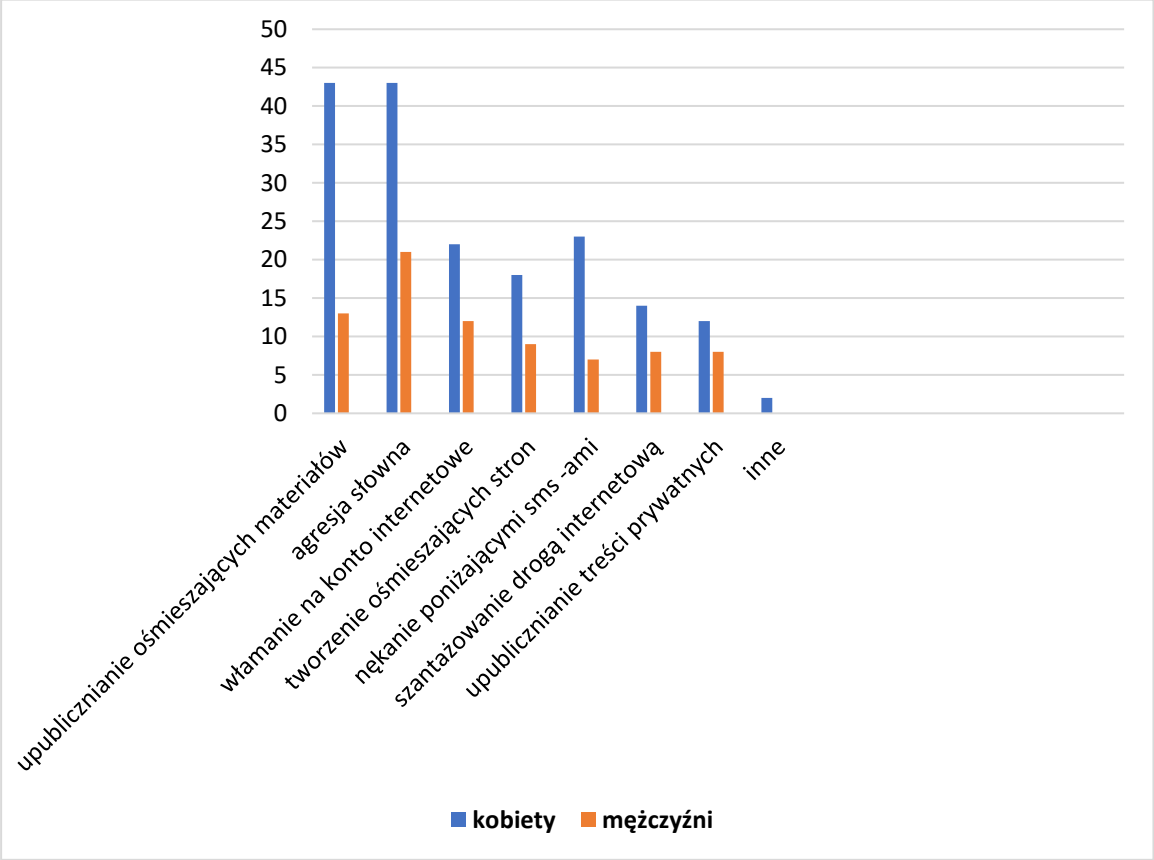

Uczniowie szkół ponadpodstawowych z powiatu koneckiego najczęściej obserwują takie formy cyberprzemocy jak: agresja słowna (24% odpowiedzi) oraz publikowanie

ośmieszających materiałów (21%). W dalszej kolejności wskazywano włamania na konta internetowe (blisko 13%), nękanie poniżającymi wiadomościami SMS (11%), ujawnianie treści prywatnych (10%), tworzenie ośmieszających stron internetowych (również ok. 10%) oraz szantaż w sieci (9%).

Na pytanie „Czy jako świadek cyberprzemocy podjąłeś/aś kroki w kierunku jej przerwania?" aż 73% respondentów udzieliło odpowiedzi negatywnej, w tym 47 kobiet i 21 mężczyzn.

Blisko 17% badanych przyznało, że było sprawcami cyberprzemocy (po 12 kobiet i mężczyzn). Wśród mężczyzn dominują osoby pochodzące z terenów wiejskich (75%), natomiast wśród kobiet przeważają mieszkanki terenów miejskich (57%).

Wykres 14. Formy cyberprzemocy stosowane przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

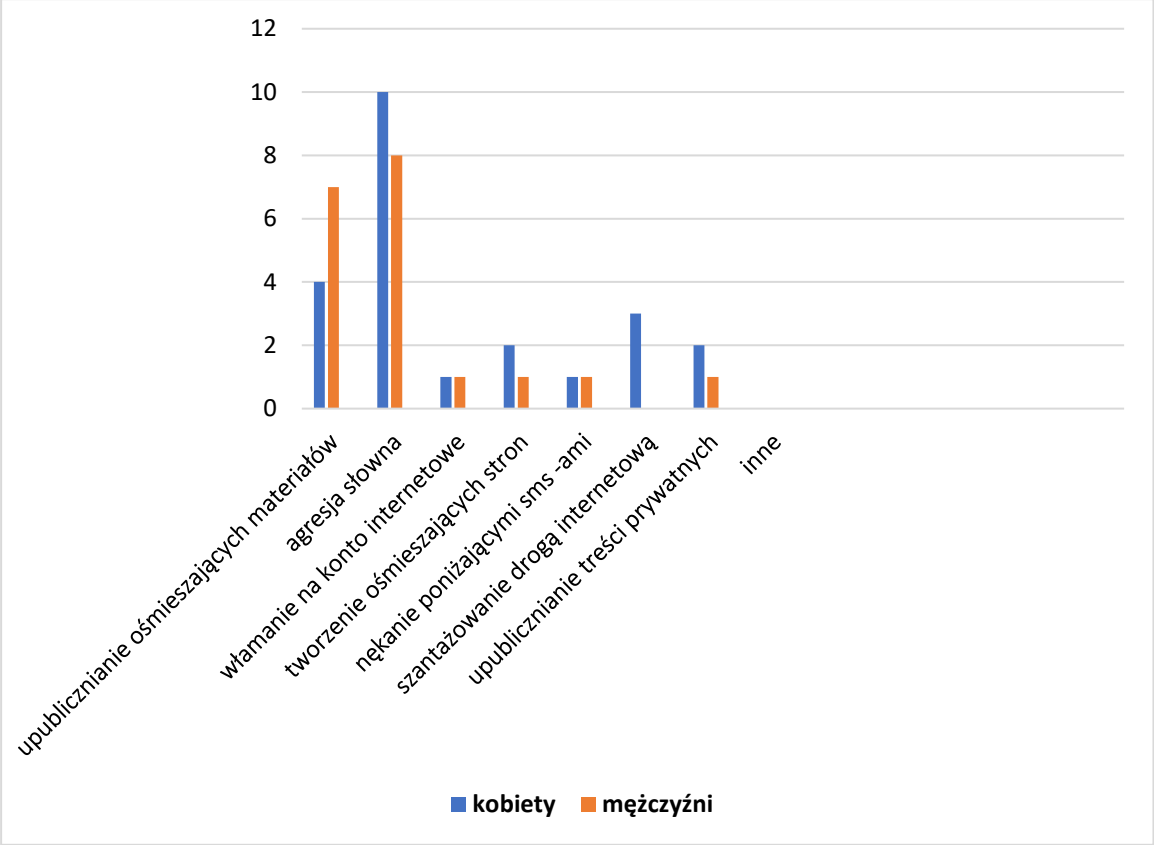

Najczęściej stosowaną przez uczniów szkół ponadpodstawowych formą cyberprzemocy jest agresja słowna – deklaruje ją blisko 43% badanych (w tym 10 kobiet i 8 mężczyzn). W analizowanej grupie częściej sięgają po nią mężczyźni mieszkający na terenach wiejskich.

Do innych form cyberprzemocy należą: publikowanie ośmieszających materiałów (ok. 26% odpowiedzi) oraz – znacznie rzadziej – tworzenie ośmieszających stron, szantaż internetowy i ujawnianie treści prywatnych (po ok. 7%).

Osoby przyznające się do stosowania cyberprzemocy działały niemal równie często samodzielnie, jak i w grupie (15 osób indywidualnie, 16 w grupie). Łącznie ponad 54% sprawców pochodzi z terenów wiejskich.

Wśród głównych powodów nękania w sieci uczniowie wskazywali przede wszystkim chęć ośmieszenia innych (38% odpowiedzi) oraz wygląd zewnętrzny (ponad 22%). Rzadziej pojawiały się motywy takie jak chęć odwetu (ponad 13%) czy wyznanie/religia i sytuacja materialna (ponad 11%).
W przypadku kobiet dominującymi przyczynami były: chęć ośmieszenia drugiej osoby (74 wskazania) oraz wygląd zewnętrzny (48 wskazań). Z kolei wśród mężczyzn najczęściej wskazywano chęć ośmieszenia (32 osoby), wygląd (14 osób), sytuację materialną (13 osób), chęć odwetu (12 osób) oraz wyznanie lub religię (11 osób).
Ponad połowa ankietowanych (53%) nie słyszała o organizacjach ani serwisach internetowych oferujących pomoc w sytuacji cyberprzemocy. Jednocześnie 77% uczniów deklaruje, że w ich szkołach organizowane były spotkania poświęcone temu problemowi.

Podsumowanie badań ankietowych dotyczących cyberprzemocy przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Wyniki badań wskazują, że uczniowie w zdecydowanej większości deklarują znajomość zjawiska przemocy i cyberprzemocy, jednak wiedza ta nie przekłada się na ograniczenie skali problemu.

Cyberprzemoc jest zjawiskiem powszechnym – doświadcza jej od ponad jednej trzeciej do około połowy badanych, przy czym częściej dotyczy ona chłopców. Najczęściej przemoc ta przyjmuje formę agresji słownej, a także publikowania ośmieszających materiałów i naruszania prywatności.

Znaczna część uczniów była świadkami cyberprzemocy, jednak większość z nich pozostała bierna i nie podjęła działań w celu jej przerwania. Równie niepokojące jest to, że wiele ofiar nie zgłasza takich sytuacji, co może wynikać z braku zaufania, wsparcia lub wiedzy na temat dostępnych form pomocy.

Liczna grupa uczniów przyznaje się również do stosowania cyberprzemocy, działając zarówno indywidualnie, jak i w grupie. Główne motywy takich zachowań mają charakter społeczny i emocjonalny – obejmują chęć ośmieszenia innych, ocenę wyglądu, odwet czy różnice światopoglądowe.

Badania wskazują także na pewne zróżnicowania – ofiary częściej pochodzą z terenów wiejskich, natomiast sprawcy częściej z miejskich. W sytuacjach problemowych uczniowie najczęściej zwracają się o pomoc do osób z najbliższego otoczenia, podczas gdy instytucje i specjaliści cieszą się mniejszym zaufaniem, a wielu uczniów nie zna dostępnych form wsparcia.

Pozytywnym aspektem jest obecność działań edukacyjnych w szkołach oraz częściowa świadomość możliwości uzyskania pomocy. Jednak skala zjawiska, bierność świadków oraz niewystarczająca wiedza i aktywność w reagowaniu na cyberprzemoc wskazują na konieczność dalszego rozwijania działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Wnioski:

1. Pomimo bardzo wysokiego poziomu deklarowanej wiedzy na temat cyberprzemocy, zjawisko to pozostaje poważnym i powszechnym problemem wśród uczniów, a jego skala wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań profilaktycznych.
2. Cyberprzemoc dotyczy znacznej części badanych (nawet około połowy), przy czym częściej doświadczają jej chłopcy.
3. Dominującą formą cyberprzemocy jest agresja słowna, co świadczy o jej powszechności w komunikacji internetowej młodzieży.
4. Wysoki odsetek świadków cyberprzemocy przy jednoczesnej ich bierności wskazuje na brak kompetencji oraz gotowości do reagowania na przemoc w sieci.
5. Niepokojące jest, że wiele osób doznających cyberprzemocy nie zgłasza tego faktu, co może wynikać z obaw, braku zaufania oraz niewystarczającej wiedzy o możliwościach uzyskania pomocy.
6. Istotna grupa uczniów przyznaje się do stosowania cyberprzemocy, działając zarówno indywidualnie, jak i w grupie.
7. Sprawcami częściej są chłopcy, a ich działania motywowane są głównie chęcią ośmieszenia innych, wyglądem ofiary, odwetem oraz czynnikami społecznymi i emocjonalnymi.
8. Zjawisko cyberprzemocy wykazuje zróżnicowanie terytorialne – częściej dotyka uczniów z terenów wiejskich, co wskazuje na potrzebę kierowania działań wsparcia szczególnie do tej grupy.
9. Uczniowie częściej szukają pomocy wśród osób z najbliższego otoczenia niż w instytucjach, co może świadczyć o ograniczonym zaufaniu do specjalistów i systemu wsparcia.
10. Niski poziom wiedzy na temat dostępnych form pomocy wskazuje na konieczność wzmocnienia działań informacyjnych i edukacyjnych w tym zakresie.
11. Pomimo realizowania działań profilaktycznych w szkołach, ich skuteczność wymaga dalszego rozwijania, zwłaszcza w obszarze praktycznych umiejętności reagowania.
12. Niezbędne jest wzmacnianie postaw odpowiedzialności wśród świadków oraz promowanie aktywnego przeciwdziałania cyberprzemocy.

III. Zagrożenia związane z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci i młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Bezpieczeństwo w Internecie stanowi zagadnienie złożone i wielowymiarowe. Obejmuje ono zarówno ryzyka związane z dostępem do treści, jak i zagrożenia wynikające z kontaktów oraz interakcji w grupie rówieśniczej, a także z czasu spędzanego online.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie danych dotyczących zagrożeń wynikających z korzystania z komputera i Internetu przez dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Tabela 3. Liczba uczniów biorących udział w badaniu.

	Szkoły podstawowe		Szkoły ponadpodstawowe	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Liczba	99	94	99	42
%	51,30	48,70	70,21	29,79

W badaniu uczestniczyło 334 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, w tym 198 dziewcząt oraz 136 chłopców. Wśród nich 141 osób stanowili uczniowie szkół ponadpodstawowych (99 dziewcząt i 42 chłopców), natomiast 193 osoby to uczniowie szkół podstawowych (99 dziewcząt i 94 chłopców).

III.1 Analiza zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci ze szkół podstawowych.

Wyniki badań pokazują, że niemal wszyscy uczniowie szkół podstawowych korzystają z telefonu komórkowego (blisko 99%). Pozostałe urządzenia są używane znacznie rzadziej: komputer stacjonarny wskazało ok. 51% badanych, komputer przenośny – 30,5%, a tablet lub iPad – nieco ponad 18%.

Zebrane dane wyraźnie potwierdzają, że najczęściej wykorzystywanym urządzeniem elektronicznym wśród uczniów szkół podstawowych jest telefon komórkowy.

Wykres 15. Z jakich urządzeń nowych technologii korzystają uczniowie szkół podstawowych.

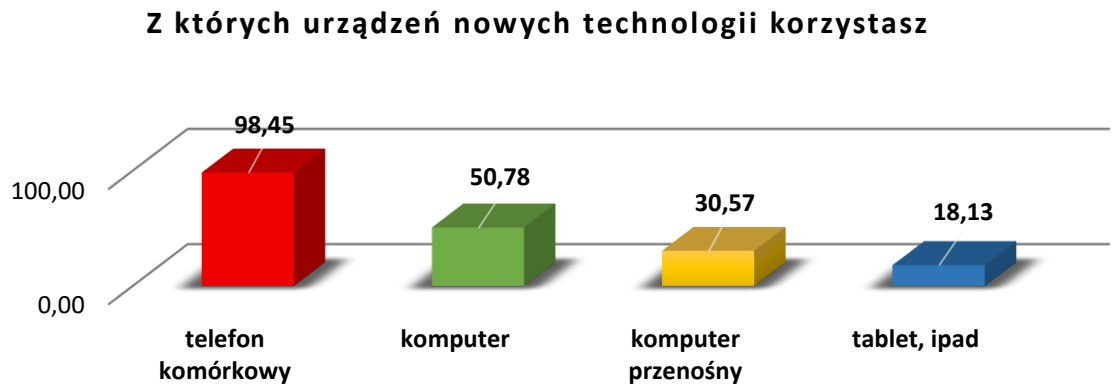

Analiza czasu korzystania z urządzeń nowych technologii przez uczniów szkół podstawowych wskazuje, że najliczniejszą grupę stanowią osoby spędzające przed nimi od

3 do 5 godzin dziennie (niespełna 48%). Warto podkreślić, że aż 13% badanych korzysta z tych urządzeń ponad 7 godzin dziennie, natomiast jedynie 0,5% poświęca na to mniej niż godzinę.

Wykres 16. Czas użytkowania urządzeń w ciągu doby przez uczniów szkół podstawowych.

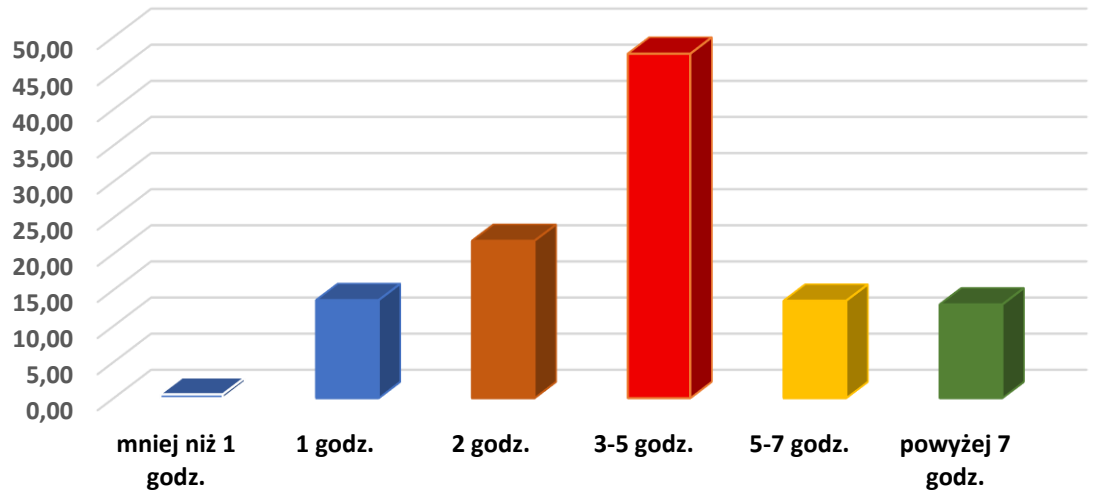

Opisując sposób korzystania młodych ludzi z urządzeń ekranowych, najczęściej uwzględnia się łączny czas poświęcany na ich używanie. Warto jednak przyjrzeć się także najpopularniejszym obszarom ich wykorzystania, zarówno pod kątem potencjalnych korzyści, jak i zagrożeń. Do najczęściej wskazywanych należą (w zaokrągleniu do pełnych liczb):

1. gry – 72%,
2. spędzanie czasu wolnego – 65%,
3. odczytywanie wiadomości – 64%,
4. korzystanie dla przyjemności – 61%,
5. zdobywanie wiedzy – 38%,
6. komunikatory i poczta elektroniczna – 37%,
7. nawiązywanie znajomości – 25%,
8. korzystanie bez wyraźnego celu – 12%,
9. dostęp do treści zakazanych – 6%.

Z przedstawionych danych wynika, że granie stanowi jedną z najbardziej atrakcyjnych, a zarazem najczęściej wybieranych form spędzania czasu przed ekranem przez młodych ludzi, przy czym zjawisko to obejmuje coraz młodsze dzieci. Gry są dostępne na różnych urządzeniach, takich jak smartfony, tablety, komputery czy konsole, a ich szeroka dostępność – w tym często bezpłatny charakter – dodatkowo zwiększa popularność tej formy rozrywki.

Tabela 4. Czy uczniowie szkół podstawowych potrafią funkcjonować bez technologii cyfrowych, takich jak komputer, Internet i media społecznościowe?

Pytanie	Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni	Razem	%
Czy możesz się obyć bez komputera, Internetu i mediów społecznościowych?	tak	71	65	136	70,47
	nie	18	17	35	18,13
	zdecydowanie nie	10	8	18	9,33

Z przedstawionych danych wynika, że ok. 70,5% ankietowanych deklaruje zdolność funkcjonowania bez komputera, Internetu i mediów społecznościowych. Przeciwnego zdania jest 18% badanych, natomiast nieco ponad 9% małoletnich zdecydowanie twierdzi, że nie potrafi się bez nich obejść.

Warto jednak zauważyć, że w badaniach ankietowych część młodych osób może niechętnie przyznawać się do trudności w funkcjonowaniu bez tych technologii. Potwierdzają to odpowiedzi na pytanie dotyczące zaniedbywania obowiązków z powodu utraty poczucia czasu podczas korzystania z Internetu: blisko 39% respondentów wskazało, że zdarza się to rzadko, prawie 32% – że czasami, a nieco ponad 6% przyznało, że ma to miejsce bardzo często.

Tabela 5. Wpływ komputera, Internetu i mediów społecznościowych na funkcjonowanie ucznia szkoły podstawowej.

Pytanie	Odpowiedzi	Kobiety	Mężczyźni	Razem	%
Czy kiedykolwiek zdarzyło ci się zaniedbać obowiązki, bo straciłeś poczucie czasu przebywając w sieci?	Nigdy	13	17	30	15,54
	Rzadko	40	35	75	38,86
	Czasami	29	32	61	31,61
	Często	9	4	13	6,74
	Bardzo często	8	4	12	6,22

Blisko 97,5 % ankietowanych podaje, że najczęściej korzysta z Internetu w domu, niespełna 19% - u znajomych, kolegów, a blisko 11% - w szkole.

Najstarszym i najbardziej podstawowym ryzkiem związanym z korzystaniem z zasobów sieci przez dzieci i młodzież jest kontakt z nieodpowiednimi dla nich treściami, których szkodliwość wynika z wywoływania negatywnych emocji lub promowania niebezpiecznych zachowań. Do tych treści zalicza się przede wszystkim pornografię oraz materiały ukazujące przemoc i zachęcające do zachowań szkodliwych dla zdrowia (np. używania narkotyków) lub autodestrukcyjnych (samookaleczenia, samobójstwa, itp.). Wszystkie te materiały mogą w przypadku dzieci negatywnie wpływać na ich rozwój emocjonalny, poznawczy i społeczny.

Z perspektywy prawa w Polsce zabronione jest udostępnianie treści pornograficznych osobom małoletnim poniżej 15. roku życia (art. 200 § 3 Kodeksu karnego). W praktyce jednak

egzekwowanie tych przepisów jest często utrudnione, głównie ze względu na to, że wiele serwisów internetowych z takimi treściami ma siedziby poza granicami kraju. W konsekwencji dostęp małoletnich do materiałów pornograficznych bywa niewystarczająco zabezpieczony lub ogranicza się jedynie do komunikatu informującego o ich przeznaczeniu dla osób dorosłych.

Należy również zauważyć, że jeszcze słabiej zabezpieczone są treści przedstawiające brutalną przemoc oraz inne materiały o potencjalnie szkodliwym charakterze.

Wykres 17. Cel, w jakim uczniowie szkół podstawowych korzystają z urządzeń ekranowych.

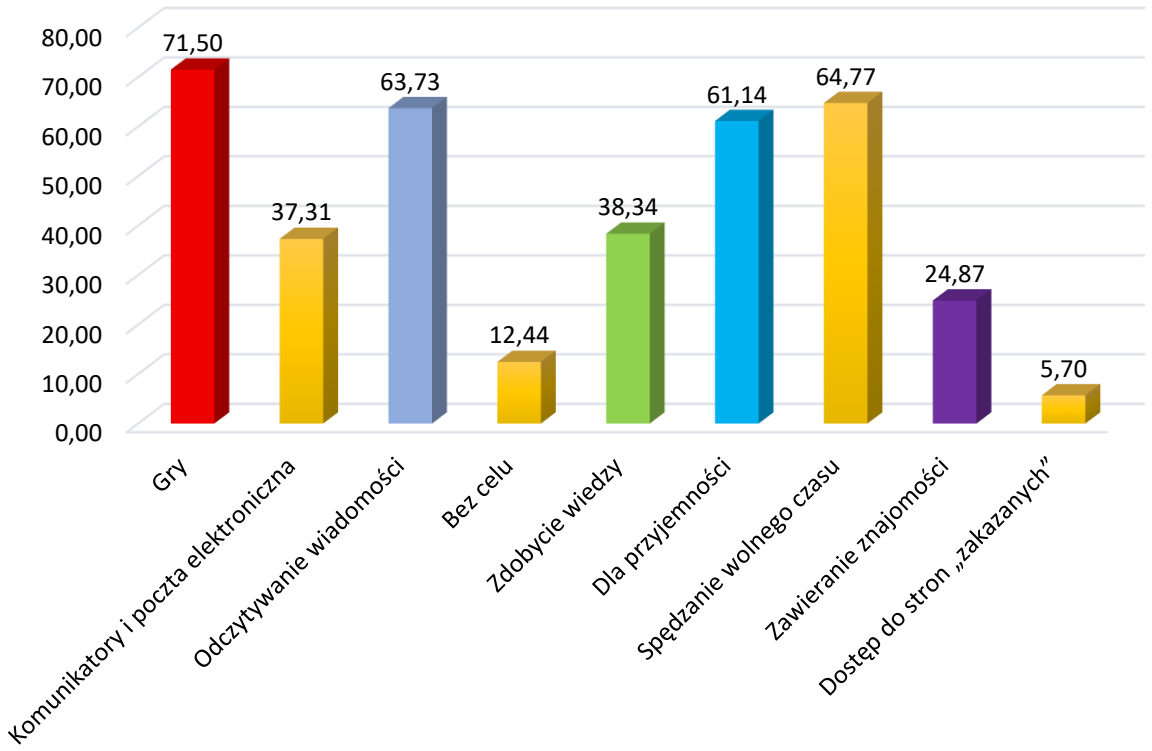

Dane ankietowe wykazały, że blisko 6% ankietowanych małoletnich w wieku 13-15 lat miało dostęp do stron zakazanych.

Aktualnie w Polsce przygotowywany jest projekt ustawy, który ogranicza dostęp do mediów społecznościowych osobom poniżej 15. roku życia**.** Projekt ma opierać się na modelu australijskim. Ministerstwo cyfryzacji poinformowało o pracach nad narzędziami technicznymi**,** które miałyby umożliwiać weryfikację wieku przy zakładaniu kont na social mediach, aby skuteczniej ograniczać dostęp osobom niepełnoletnim. W grudniu 2025 r. do Senatu wpłynęła petycja**,** która dotyczy wprowadzenia minimalnego wieku 16 lat dla użytkowników social mediów zgodnie z propozycją zmian w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Dokument został skierowany do komisji parlamentarnych (źródło: Zakaz social mediów do 16 lat coraz bliżej? Petycja już w parlamencie - Biznes w INTERIA.PL).

Wśród badanych uczniów szkół podstawowych aż 95,85% korzysta z różnych mediów społecznościowych, aplikacji oraz komunikatorów.

Do najpopularniejszych platform należą:

1. YouTube – blisko 91%
2. Messenger – blisko 91%
3. Tik Tok – 87%
4. Instagram – 74%
5. Snapchat – niespełna 63%

Respondenci wskazywali również inne narzędzia, takie jak WhatsApp, platforma X, Discord czy Pinterest.

Jedną z najczęstszych aktywności online wśród młodzieży jest oglądanie materiałów wideo. Aż blisko 91% uczniów szkół podstawowych wskazuje YouTube jako najczęściej wykorzystywany serwis internetowy. Publikowane tam treści obejmują zarówno nagrania tworzone przez amatorów, jak i profesjonalne produkcje komercyjne. Szczególną popularnością cieszą się materiały udostępniane przez twórców internetowych (tzw. youtuberów).

Z przedstawionych danych wynika również, że serwisy społecznościowe i komunikacyjne odgrywają istotną rolę w codziennej aktywności badanych uczniów.

Tabela 6. Kontrola rodzicielska.

Pytanie, odpowiedź		Kobiety	Mężczyźni	Razem	%
Czy rodzice interesują się sposobem spędzania przez Ciebie czasu przed urządzeniami z dostępem do Internetu?	tak	40	46	86	44,56
	nie	20	17	37	19,17
	czasami	39	29	68	35,23
Czy rodzice w jakikolwiek sposób limitują Ci czas spędzony przed urządzeniami z dostępem do Internetu?	tak	31	53	84	43,52
	nie	68	40	108	55,96

Analiza danych zawartych w tabeli wskazuje, że aż 56% rodziców nie ogranicza czasu, jaki ich dzieci spędzają przy urządzeniach z dostępem do Internetu. Ponadto ponad połowa badanych rodziców nie interesuje się lub jedynie sporadycznie monitoruje sposób spędzania przez dzieci czasu w sieci. A przecież w kontekście ochrony dzieci przed zagrożeniami jest to bardzo istotne. Rodzice w tym zakresie mogą stosować podejście o charakterze technicznym, polegającym na wykorzystywaniu narzędzi kontroli rodzicielskiej lub oparte na działaniach wychowawczych, tj. rozmowy z dziećmi oraz wspólne ustalanie zasad korzystania z Internetu.

Zjawisko nadmiernego korzystania z Internetu, a także uzależnienia od niego, stanowi istotne wyzwanie badawcze i interpretacyjne. Trudności wynikają zarówno z problemów definicyjnych, jak i z ograniczeń pomiaru tego zjawiska. W przeciwieństwie do innych zagrożeń online, nie wystarczy jedynie pytanie o wystąpienie konkretnej sytuacji, ani też opieranie się wyłącznie na czasie spędzanym w sieci jako jedynym kryterium oceny.

W związku z powyższym respondentów zapytano, czym dla każdego z nich jest wirtualny świat Internetu.

Tabela 7. Rola Internetu.

Czym dla Ciebie jest wirtualny świat Internetu?	Odpowiedzi	Kobieta	Mężczyzna	Razem	%
	Pomocą w odrabianiu lekcji	60	55	115	59,59
	Sposobem na kontakt z rówieśnikami	77	65	142	73,58
	Możliwością nawiązywania nowych znajomości	28	28	56	29,02
	Ucieczką od codziennych problemów	38	25	63	32,64
	Sposobem na życie	9	7	16	8,29
	Anonimową rzeczywistością	9	12	21	10,88
	Sposobem na spędzanie wolnego czasu	75	64	139	72,02
	Inne, jakie? ……Siecią…Praca……	0	0	0	0,00

Największą grupę, obejmującą prawie 74% uczniów, stanowią osoby, dla których Internet jest przede wszystkim narzędziem kontaktu z rówieśnikami. Niewiele mniejszy odsetek, wynoszący 72%, wskazuje go jako sposób spędzania wolnego czasu. Kolejne miejsca zajmują: pomoc w odrabianiu lekcji (60%) oraz możliwość zdobywania wiedzy (ok. 54,5%). Niepokojącym jest, że prawie 33% uczniów szkół podstawowych traktuje Internet jako ucieczkę od codziennych problemów, 29% jako przestrzeń do nawiązywania nowych znajomości, blisko 11% jako anonimową rzeczywistość, a nieco ponad 8% wskazuje go jako sposób na życie.

Wykres 18. Znajomość zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu i mediów społecznościowych przez uczniów szkół podstawowych.

Nieco ponad 88% uczniów deklaruje, że posiada wiedzę na temat zagrożeń związanych z nawiązywaniem nowych znajomości przez Internet, natomiast 9% badanych przyznaje, że nie zna tego typu zagrożeń.

Pomimo tego, że niemal 90% respondentów wskazuje na świadomość ryzyka związanego z kontaktami online, odpowiedzi na kolejne pytanie dotyczące udostępniania danych osobowych w sieci pokazują pewne niepokojące tendencje. Prawie 47% uczniów podaje swój wiek, blisko 32% udostępnia adres e-mail, nieco ponad 30,5% publikuje zdjęcia, 27% podaje numer telefonu, a niewiele ponad 8% ujawnia adres zamieszkania. Dodatkowo 29% badanych wskazuje inne, nieokreślone w ankiecie informacje osobiste.

W badaniu uwzględniono również kwestię ryzykownych zachowań związanych z nawiązywaniem znajomości z osobami poznanymi w Internecie. Zbliżone liczebnie grupy stanowią uczniowie szkół podstawowych, którzy zawierają takie znajomości (prawie 48%) oraz ci, którzy ich nie podejmują (blisko 54%).

Ankietowanych zapytano także, czy podczas korzystania z czatu lub innych form komunikacji internetowej zdarzyło się, że ktoś wbrew ich woli próbował z nimi rozmawiać lub nakłaniał ich do określonych działań. Pozytywnym wynikiem jest fakt, że nieco ponad 80% uczniów odpowiedziało „nigdy". Jednocześnie niepokój budzi to, że niewiele ponad 7% badanych (w tym osoby poniżej 15. roku życia) wskazało, iż sytuacja taka miała miejsce raz, blisko 8% – kilka razy, a ok. 1% – wielokrotnie.

Dodatkowo zapytano uczniów szkół podstawowych, czy zdarzyło im się spotkać osobiście z osobą poznaną w Internecie. Niespełna 71% respondentów odpowiedziało przecząco, natomiast nieco ponad 33% wskazało, że spotkanie miało miejsce raz, blisko 11,5% – kilka razy, a prawie 9% – wiele razy.

Wśród nieletnich, którzy zadeklarowali spotkanie z osobą poznaną w Internecie, niespełna 6% wskazało, że osoba ta nie była tym, za kogo się podawała w sieci, natomiast niewiele ponad 20% potwierdziło, że spotkana osoba rzeczywiście była osobą poznaną online. Powyższe wyniki mogą świadczyć o narastającym problemie nawiązywania relacji w Internecie. Szczególny niepokój budzi również fakt, że część młodzieży decyduje się na bezpośrednie spotkania z osobami poznanymi w sieci.

W związku z powyższym respondentów zapytano, do kogo w pierwszej kolejności zwróciliby się o pomoc w sytuacji, gdyby ktoś w Internecie wbrew ich woli usilnie próbował nawiązać z nimi kontakt lub nakłaniał ich do określonych działań.

Tabela 8. Osoby, do których uczniowie szkół podstawowych mogliby zwrócić się o pomoc.

Pytanie, odpowiedź		Kobieta	Mężczyzna	Razem	%
Do kogo zwróciłbyś się w pierwszej kolejności o pomoc, gdyby zdarzyła się taka sytuacja?	rodziców	87	70	157	81,35
	rówieśników	47	26	73	37,82
	wychowawcy	4	4	8	4,15
	pedagoga szkolnego	4	1	5	2,59
	psychologa szkolnego	5	2	7	3,63
	policja lub inne służby	10	6	16	8,29

Jak wynika z przedstawionej tabeli, blisko 81,5% uczniów w sytuacji potrzeby zwróciłoby się o pomoc do rodziców, prawie 38% do rówieśników, a nieco ponad 8% do policji lub innych służb. Znacznie rzadziej wskazywano na wsparcie ze strony szkoły: niewiele ponad 4% badanych wybrałoby wychowawcę, niespełna 4% psychologa szkolnego, a ok. 2,6% pedagoga.

Większość ankietowanych (nieco ponad 89%) uważa, że uzależnienie od Internetu i mediów społecznościowych jest możliwe, podczas gdy jedynie trochę ponad 8% jest odmiennego zdania.

Jednocześnie ok. 27,5% uczniów szkół podstawowych deklaruje, że sami są uzależnieni od Internetu i mediów społecznościowych, natomiast 71,5% nie dostrzega u siebie takiego problemu.

Wśród osób, które przyznały się do uzależnienia, blisko 34% nie korzysta z profesjonalnej pomocy, a jedynie ok. 3,5% zostało objętych odpowiednim wsparciem.

Z pomocy specjalistów skorzystał niewielki odsetek uczniów: 0,5% z pomocy psychologa, 1% pedagoga oraz 0,5% terapeuty uzależnień.

Media społecznościowe umożliwiają ciągłe zestawianie własnego życia z życiem innych osób – obserwujemy sukcesy, wyjazdy, osiągnięcia zawodowe czy prywatne znajomych i celebrytów. Dlatego też zapytano dzieci uczęszczające do szkół podstawowych, czy zdarza się im porównywać swój wygląd do osób widzianych w mediach społecznościowych. Największa grupa, bo aż ok. 33% odpowiedziało, że nigdy, ale blisko 11% wskazuje, że bardzo często, prawie 7% często, ok. 24,5 czasami, a nieco ponad 23% rzadko.

Respondentów zapytano również, czy liczba polubień i komentarzy pod ich zdjęciami w mediach społecznościowych ma dla nich znaczenie. Niemal połowa badanych (blisko 49%) deklaruje, że nie zwraca na to uwagi, natomiast dla nieco ponad 29% ma to znaczenie, a dla prawie 21% pozostaje bez znaczenia.

Dodatkowo sprawdzono, czy badani odczuwają stres, obserwując w mediach społecznościowych życie innych osób. Większość ankietowanych (blisko 63%) wskazała, że nigdy nie doświadcza takiego stresu, nieco ponad 19% odczuwa go rzadko, prawie 10% czasami, ok. 2,5% często, a niewiele ponad 5% bardzo często.

Dla wielu osób taka ciągła ekspozycja może prowadzić do poczucia niedosytu, niższej samooceny i frustracji. Efekt ten jest szczególnie silny wśród młodych ludzi, którzy w procesie kształtowania tożsamości i poczucia własnej wartości mogą być podatni na negatywne skutki porównywania się z innymi.

Uczniów zapytano, czy w ich szkołach organizowane są spotkania lub pogadanki poświęcone problematyce uzależnienia od Internetu i mediów społecznościowych. Zdecydowana większość badanych (prawie 80%) odpowiedziała twierdząco, natomiast nieco ponad 19% wskazało, że takie działania nie są prowadzone.

W obliczu narastających zagrożeń płynących ze świata zewnętrznego, osłabienia więzi rodzinnych i społecznych oraz coraz częstszej instrumentalizacji relacji międzyludzkich, zapewnienie uczniom szeroko rozumianego bezpieczeństwa staje się jednym z kluczowych wyzwań, przed którymi stoi współczesna szkoła.

III.2 Analiza zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci ze szkół ponadpodstawowych.

Wyniki badań pokazują, że 39% uczniów szkół ponadpodstawowych korzysta z telefonu komórkowego, prawie 44% uczniów korzysta z komputera stacjonarnego, blisko 18,5% z komputera przenośnego, natomiast niewiele ponad 2% z tableta i ipada.

Wykres 19. Z jakich urządzeń nowych technologii korzystają uczniowie szkół ponadpodstawowych.

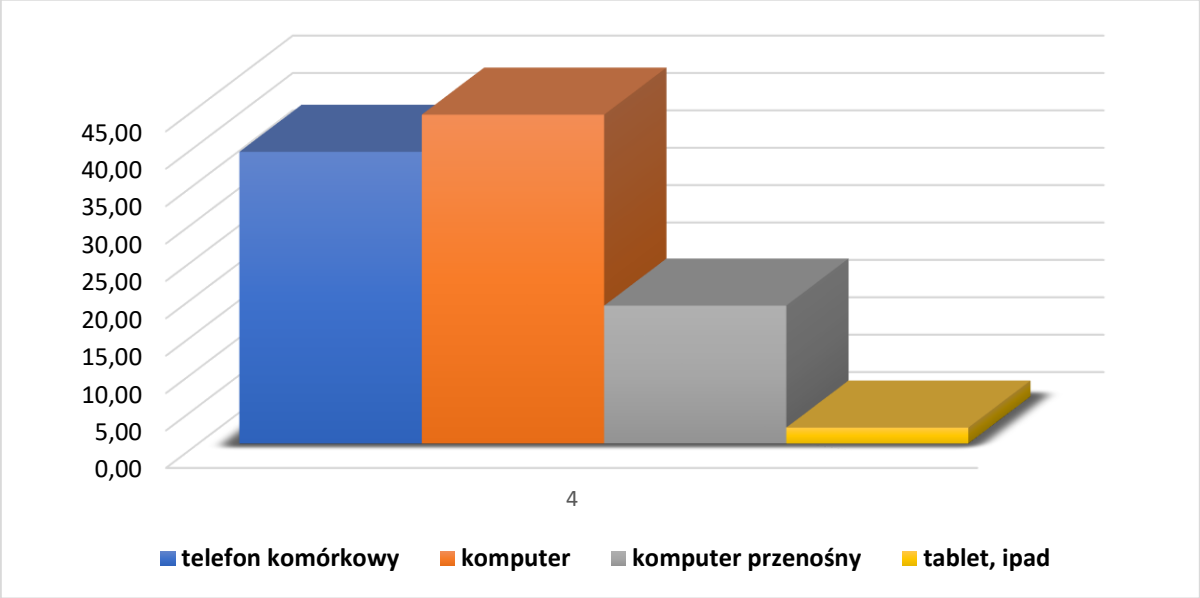

Analiza czasu korzystania z urządzeń nowych technologii przez uczniów szkół ponadpodstawowych wskazuje, że największą grupę stanowią osoby używające ich ponad 7 godzin dziennie (ponad 53%).

Jednocześnie niewiele ponad 42% badanych deklaruje korzystanie z tych urządzeń przez około 1 godzinę dziennie, blisko 42% przez 2 godziny, prawie 25% przez 3–5 godzin, natomiast ok.18,5% spędza przed nimi od 5 do 7 godzin dziennie.

Wykres 20. Czas użytkowania urządzeń w ciągu doby przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

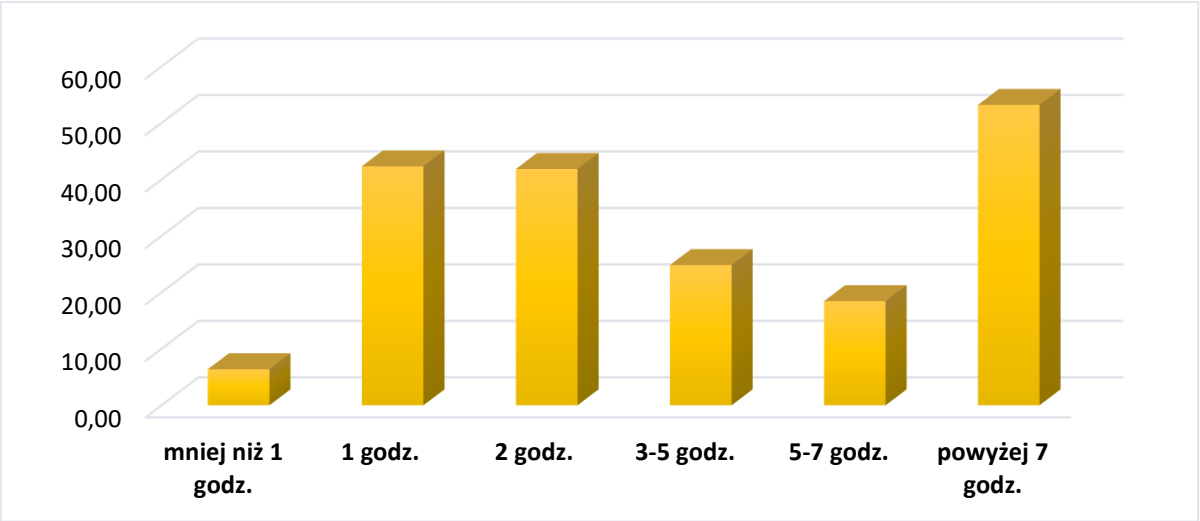

Opisując sposób korzystania przez młodych ludzi z urządzeń ekranowych, najczęściej uwzględnia się łączny czas poświęcany na ich używanie. Warto jednak przyjrzeć się także najpopularniejszym formom ich wykorzystania, zarówno pod kątem potencjalnych korzyści, jak i zagrożeń.

Najczęściej wskazywane aktywności obejmują: dostęp do stron zakazanych (prawie 94%), korzystanie z komunikatorów i poczty elektronicznej (73%), używanie urządzeń dla przyjemności (niewiele ponad 63%) oraz zdobywanie wiedzy (blisko 59%). Niewiele rzadziej uczniowie deklarują korzystanie z nich bez wyraźnego celu (nieco ponad 58%) oraz granie w gry (prawie 54%). Mniejszy odsetek badanych wykorzystuje urządzenia do spędzania czasu wolnego (34%) i odczytywania wiadomości (blisko 20%), natomiast najrzadziej wskazywaną aktywnością jest zawieranie nowych znajomości (ok. 6,5%).

Wykres 21. Cel, w jakim uczniowie szkół ponadpodstawowych korzystają z urządzeń ekranowych.

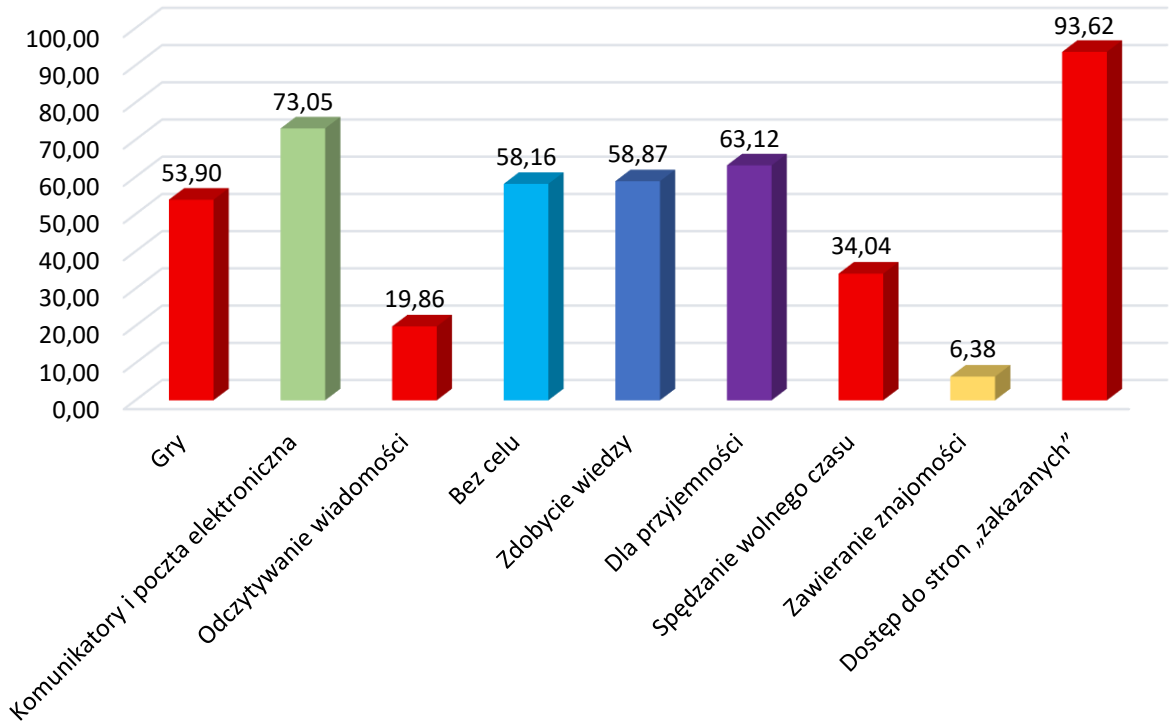

Wyniki badań ankietowych pokazują, jak liczną grupę stanowi młodzież, która spędza czas wolny, odwiedzając strony o zakazanej lub nieodpowiedniej treści.

Najstarszym i jednym z podstawowych zagrożeń związanych z korzystaniem przez młodych ludzi z zasobów Internetu jest kontakt z treściami niedostosowanymi do ich wieku. Ich szkodliwość polega przede wszystkim na wywoływaniu negatywnych emocji oraz promowaniu ryzykownych lub niebezpiecznych zachowań. Do tego rodzaju materiałów zalicza się m.in. pornografię, treści przedstawiające przemoc, a także materiały zachęcające do działań szkodliwych dla zdrowia (np. używania narkotyków) czy autodestrukcyjnych (takich jak samookaleczenia lub próby samobójcze).

Niepokojącym wnioskiem z przeprowadzonych badań jest fakt, że uczniowie szkół ponadpodstawowych spędzają znaczną część czasu w sieci – często powyżej 7 godzin dziennie – przy czym aż ponad 93% ankietowanych deklaruje odwiedzanie stron określanych jako „zakazane”, zawierających m.in. nieodpowiednie treści lub pornografię.

Z analizy wynika również, że najczęściej młodzież korzysta z Internetu w domu (ok. 45,5%), niemal równie często u znajomych (blisko 45%), natomiast rzadziej w szkole (20,5%).

Tabela 9. Wpływ komputera, Internetu i mediów społecznościowych na funkcjonowanie ucznia szkoły ponadpodstawowej

Czy możesz się obyć bez komputera, Internetu i mediów społecznościowych?	Odpowiedź	Kobieta	Mężczyzna	Razem	%
	tak	45	15	60	42,55
	nie	15	1	16	11,35

Blisko 43% ankietowanych deklaruje, że potrafi funkcjonować bez komputera, Internetu i mediów społecznościowych, podczas gdy ok. 11,5% zdecydowanie temu zaprzecza. Warto jednak zauważyć, że w badaniach ankietowych część młodych osób może niechętnie przyznawać się do trudności w tym zakresie. Potwierdzają to odpowiedzi na pytanie dotyczące zaniedbywania obowiązków z powodu utraty poczucia czasu w sieci: niespełna 42% badanych wskazało, że zdarza im się to czasami, niewiele ponad 26% – rzadko, natomiast ok. 6,5% przyznało, że bardzo często.

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych blisko 44,5% aktywnie korzysta z różnych mediów społecznościowych, aplikacji i komunikatorów. Do najpopularniejszych należą: TikTok (91,5%), Facebook (niewiele ponad 87%), YouTube (86,5%) oraz Pinterest, Snapchat i Messenger (łącznie prawie 88%). Respondenci wskazywali również inne platformy, takie jak WhatsApp, X (dawniej Twitter), Discord czy Instagram.

Jedną z najczęstszych form aktywności online wśród młodzieży jest oglądanie materiałów wideo (rolek). Aż 91,5% uczniów wskazuje TikTok jako najczęściej wykorzystywany serwis. Publikowane tam treści obejmują zarówno krótkie nagrania tworzone przez amatorów, jak i profesjonalne, komercyjne produkcje.

Tabela 10. Kontrola rodzicielska.

Pytanie, odpowiedź		Kobiety	Mężczyźni	Razem	%
Czy rodzice interesują się sposobem spędzania przez Ciebie czasu przed urządzeniami z dostępem do Internetu?	tak	27	13	40	28,37
	nie	35	18	53	37,59
	czasami	37	11	48	34,04
Czy rodzice w jakikolwiek sposób limitują Ci czas spędzony przed urządzeniami z dostępem do Internetu?	tak	10	8	18	12,77
	nie	89	34	123	87,23

Analizując dane z powyższej tabeli, stwierdzić należy, że aż ponad 87% rodziców nie limituje czasu spędzanego przez ich dziecko/dzieci przed urządzeniami z dostępem do Internetu. Grupę powyżej 70% stanowią rodzice, którzy nie interesują się lub interesują się

czasami sposobem spędzania czasu przez ich dzieci przed urządzeniami z dostępem do Internetu.

Co mogą zrobić rodzice, aby ochronić dzieci przed zagrożeniami? Można tu wyróżnić podejście techniczne, czyli stosowanie tzw. narzędzi kontroli rodzicielskich oraz podejście wychowawcze (rozmowy i ustalanie zasad obowiązujących w domu).

Zjawisko nadużywania oraz uzależnienia od Internetu jest trudne do jednoznacznego uchwycenia i zdefiniowania, a także do precyzyjnego zmierzenia. W przeciwieństwie do innych zagrożeń online, nie wystarczy tu proste pytanie o wystąpienie określonej sytuacji ani odwołanie się wyłącznie do czasu spędzanego w sieci.

W związku z tym zapytano nastolatków, jakie znaczenie ma dla nich wirtualny świat. Największa grupa badanych (73%) wskazała, że Internet stanowi przede wszystkim narzędzie kontaktu z rówieśnikami. Jednocześnie aż blisko 67% uczniów traktuje go jako główny sposób spędzania czasu wolnego, co może budzić niepokój. Kolejne, często wskazywane funkcje Internetu, to pomoc w odrabianiu lekcji (64%) oraz możliwość zdobywania wiedzy (68%). Niepokojące są jednak odpowiedzi części uczniów, dla których Internet pełni bardziej problematyczne role: 30,5% traktuje go jako formę ucieczki od codziennych trudności, blisko 35% jako sposób na nawiązywanie nowych znajomości, 8,5% jako przestrzeń anonimowości, a nieco ponad 12% określa go wręcz jako sposób na życie.

Tabela 11. Rola Internetu.

Pytanie, odpowiedź		Kobieta	Mężczyzna	Razem	%
Czym dla Ciebie jest wirtualny świat Internetu?	Możliwością zdobywania wiedzy	67	29	96	68,09
	Pomocą w odrabianiu lekcji	71	19	90	63,83
	Sposobem na kontakt z rówieśnikami	75	28	103	73,05
	Możliwością nawiązywania nowych znajomości	37	12	49	34,75
	Ucieczką od codziennych problemów	35	8	43	30,50
	Sposobem na życie	15	2	17	12,06
	Anonimową rzeczywistością	12	0	12	8,51
	Sposobem na spędzanie wolnego czasu	73	21	94	66,67
	Inne, jakie? ……Siecią…Praca……..	0	1	1	0,71

Blisko 94 % uczniów podało, że zna zagrożenia związane z poznawaniem nowych osób przez Internet, natomiast niespełna 6% deklaruje, że takich zagrożeń nie zna.

Wykres 22. Znajomość zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu i mediów społecznościowych przez uczniów szkół ponadpodstawowych.

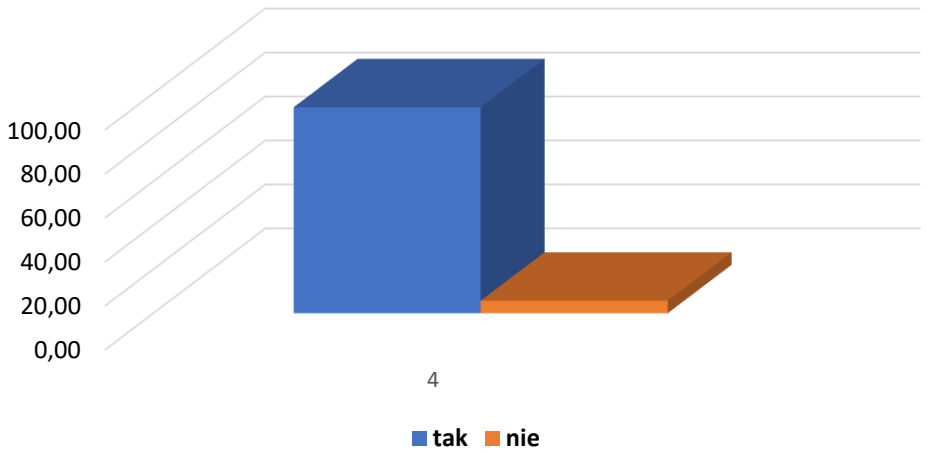

Mimo, że ponad 90% uczniów deklaruje znajomość zagrożeń związanych z nawiązywaniem kontaktów z nieznajomymi w Internecie, odpowiedzi na kolejne pytanie ankietowe wskazują na rozbieżność między świadomością a praktyką. Aż 73,5% badanych podaje w sieci swój wiek, 56% publikuje własne zdjęcia, niewiele ponad 41% udostępnia adres e-mail, 29% numer telefonu, a ok. 16,5% nawet adres zamieszkania. Jedynie 7% respondentów deklaruje, że nie ujawnia żadnych z wymienionych informacji.

Badaniu poddano również problem ryzykownych zachowań związanych z poznawaniem nieznajomych w Internecie. Zbliżona liczba uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że nawiązuje takie znajomości (blisko 52%) oraz, że ich nie podejmuje (prawie 54%).

Respondentów zapytano także, czy zdarzyło im się, aby ktoś wbrew ich woli, podczas korzystania z czatu lub innych form komunikacji internetowej, próbował nawiązać z nimi kontakt lub nakłaniał ich do określonych działań. Pozytywnym wynikiem jest to, że ok. 62,5% uczniów nigdy nie doświadczyło takiej sytuacji. Jednocześnie blisko 16% badanych wskazało, że zdarzyło się to raz, prawie 20% – kilka razy, a blisko 1% – wielokrotnie, co może budzić niepokój.

Uczniów zapytano także, czy kiedykolwiek spotkali się z osobą poznaną w Internecie. Większość (blisko 64%) odpowiedziała przecząco, jednak prawie 21% zadeklarowało jedno takie spotkanie, ok. 14% kilka spotkań, a nieco ponad 11% – wiele razy.

Wśród osób, które spotkały się z kimś poznanym online, 34% potwierdziło, że była to rzeczywiście osoba, z którą utrzymywały kontakt w sieci, natomiast blisko 10% wskazało, że osoba ta nie była tym, za kogo się podawała.

Powyższe dane wskazują na narastający problem nawiązywania relacji online oraz niepokojącą praktykę spotykania się przez młodzież z osobami poznanymi w Internecie. W związku z tym zapytano respondentów, do kogo w pierwszej kolejności zwróciliby się o pomoc w sytuacji, gdyby ktoś w sieci wbrew ich woli próbował z nimi rozmawiać lub nakłaniał ich do określonych działań.

Tabela 12. Osoby, do których uczniowie szkół ponadpodstawowych mogliby zwrócić się o pomoc.

Pytanie, odpowiedź		Kobieta	Mężczyzna	Razem	%
Do kogo zwróciłbyś się w pierwszej kolejności o pomoc, gdyby zdarzyła się taka sytuacja?	rodziców	67	18	85	60,28
	rówieśników	59	19	78	55,32
	wychowawcy	2	0	2	1,42
	pedagoga szkolnego	5	1	6	4,26
	psychologa szkolnego	2	0	2	1,42
	policja lub inne służby	9	5	14	9,93

Jak wynika z przedstawionej tabeli, ok. 60% uczniów w sytuacji zagrożenia zwróciłoby się o pomoc do rodziców, ok. 55,5% do rówieśników, a blisko 10% do policji lub innych służb. Zdecydowanie rzadziej wskazywano na wsparcie instytucji szkolnych – nieco ponad 4% badanych wybrałoby pedagoga szkolnego, ok. 1,5% psychologa szkolnego i tyleż samo wychowawcę.

Blisko 91% respondentów uważa, że uzależnienie od Internetu i mediów społecznościowych jest możliwe, natomiast jedynie niespełna 8% jest przeciwnego zdania.

Jednocześnie prawie 32% młodzieży szkół ponadpodstawowych deklaruje, że uważa się za uzależnioną od Internetu i mediów społecznościowych, podczas gdy 64,5% nie identyfikuje u siebie takiego problemu.

Wśród osób, które przyznały się do uzależnienia, niewiele ponad 63% nie korzysta z żadnej formy pomocy specjalistycznej, a jedynie niecałe 1% zostało objętych takim wsparciem. Z pomocy psychologa skorzystało poniżej 1% uczniów, pedagoga niewiele ponad 2%, natomiast terapeuty uzależnień niespełna 3%.

Nie tylko ilość czasu spędzanego online, ale również jego jakość, ma kluczowe znaczenie dla dobrostanu. Długie godziny spędzane na przeglądaniu mediów społecznościowych, oglądaniu filmów czy graniu w gry mogą prowadzić do poczucia izolacji, osłabienia relacji interpersonalnych i wzrostu lęku. Jednocześnie czas spędzony w sieci w sposób celowy i interaktywny, np. poprzez naukę, komunikację z bliskimi czy rozwijanie zainteresowań, może działać korzystnie na nastrój i samopoczucie psychiczne.

Jednym z mechanizmów wpływu czasu online na dobrostan psychiczny jest porównywanie społeczne. Media społecznościowe umożliwiają ciągłe zestawianie własnego życia z życiem innych osób – obserwujemy sukcesy, wyjazdy, osiągnięcia zawodowe czy prywatne znajomych i celebrytów.

W związku z powyższym, zapytano uczniów szkół ponadpodstawowych, czy zdarza im się porównywać swój wygląd do osób obserwowanych w mediach społecznościowych. Największa grupa respondentów (nieco ponad 94%) wskazała, że robi to bardzo często, natomiast ok. 31% deklaruje, że rzadko, 24% – nigdy, niespełna 16% – czasami, a 7% – często. Ponadto zapytano badanych, czy liczba polubień i komentarzy pod ich zdjęciami w mediach społecznościowych ma dla nich znaczenie. Niespełna 43% ankietowanych stwierdziło, że nie zwraca na to uwagi, blisko 33% przyznało, że ma to dla nich znaczenie, natomiast 18,5% uznało, że nie ma to dla nich istotnego wpływu.

Respondentów zapytano również o odczuwanie stresu podczas obserwowania życia innych osób w mediach społecznościowych. Większość (blisko 57%) odpowiedziała, że nigdy go nie doświadcza, nieco ponad 21% – rzadko, niewiele powyżej 14% – czasami, ok. 3,5% – często, a niespełna 1% – bardzo często.

Stała ekspozycja na treści publikowane w mediach społecznościowych może prowadzić do poczucia niedosytu, obniżenia samooceny oraz frustracji. Zjawisko to szczególnie silnie oddziałuje na młodych ludzi, którzy w procesie kształtowania tożsamości i poczucia własnej wartości są bardziej podatni na negatywne skutki porównań społecznych.

Uczniów zapytano także, czy w ich szkołach organizowane są spotkania lub pogadanki dotyczące uzależnienia od Internetu i mediów społecznościowych. Niewiele ponad 58% badanych odpowiedziało twierdząco, natomiast 36% – przecząco.

W obliczu narastających zagrożeń współczesnego świata, osłabienia więzi rodzinnych i społecznych oraz coraz częstszej instrumentalizacji relacji międzyludzkich, zapewnienie bezpieczeństwa uczniom staje się jednym z kluczowych wyzwań stojących przed współczesną szkołą.

Podsumowanie analizy zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu wśród dzieci ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu powiatu koneckiego.

Badanie pokazuje, że uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych bardzo intensywnie korzystają z Internetu i nowych technologii, głównie za pomocą telefonów komórkowych. Znaczna część z nich spędza w sieci od 3 do ponad 7 godzin dziennie, a Internet pełni w ich życiu przede wszystkim funkcje rozrywkowe i komunikacyjne, rzadziej edukacyjne.

Mimo deklarowanej świadomości zagrożeń, występują u nich zachowania ryzykowne, takie jak udostępnianie danych osobowych, nawiązywanie kontaktów z nieznajomymi czy spotkania z osobami poznanymi online. Jednocześnie Internet odgrywa istotną rolę społeczną i emocjonalną, a u części młodzieży pojawiają się symptomy problematycznego korzystania, w tym trudności w kontrolowaniu czasu oraz deklaracje uzależnienia, przy niskim poziomie korzystania z pomocy specjalistycznej.

Istotnym problemem pozostaje ograniczona kontrola rodzicielska nad aktywnością dzieci w sieci, mimo korzystania przez większość z nich z Internetu w domu. Media społecznościowe mają duży wpływ na samopoczucie i samoocenę młodzieży, sprzyjając porównaniom społecznym i presji związanej z aktywnością online.

Podsumowując należy zauważyć, że mimo widocznej świadomości zagrożeń wśród dzieci i młodzieży oraz prowadzonych działań edukacyjnych, skala i sposób korzystania z Internetu wskazują na potrzebę dalszej profilaktyki oraz większego zaangażowania rodziców i szkoły w kształtowanie bezpiecznych nawyków cyfrowych.

Wnioski:

1. Uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych intensywnie korzystają z Internetu i nowych technologii, przy czym dominującym urządzeniem jest telefon komórkowy.

2. Czas spędzany w sieci jest znaczny – od 3 do ponad 7 godzin dziennie.
3. Internet pełni przede wszystkim funkcje rozrywkowe i komunikacyjne, natomiast jego potencjał edukacyjny jest wykorzystywany w mniejszym stopniu.
4. Pomimo deklarowanej świadomości zagrożeń, nadal występują zachowania ryzykowne, takie jak ujawnianie danych osobowych, nawiązywanie kontaktów z nieznajomymi oraz spotkania z osobami poznanymi w sieci.
5. U części młodzieży obserwuje się symptomy problematycznego korzystania z Internetu, w tym trudności w kontrolowaniu czasu spędzanego online oraz deklaracje uzależnienia, przy jednocześnie niskim poziomie korzystania z pomocy specjalistycznej.
6. Ograniczona kontrola i monitorowanie aktywności dzieci w Internecie przez rodziców stanowi istotny czynnik ryzyka zwłaszcza, że większość uczniów korzysta z sieci w środowisku domowym.
7. Media społecznościowe wywierają istotny wpływ na funkcjonowanie emocjonalne młodzieży, sprzyjając porównaniom społecznym, presji oraz kształtowaniu samooceny.
8. Pomimo prowadzonych działań edukacyjnych i rosnącej świadomości zagrożeń, skala i sposób korzystania z Internetu wskazują na konieczność intensyfikacji działań profilaktycznych oraz wzmocnienia współpracy rodziców i szkoły w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych technologii.

IV. Umiejętności i kompetencje cyfrowe opiekunów wychowanków pieczy zastępczej na terenie powiatu koneckiego – analiza danych ankietowych.

Technologie cyfrowe zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do informacji, kontaktów społecznych, edukacji oraz rozrywki. Jednocześnie to właśnie ta grupa wiekowa najintensywniej korzysta z zasobów świata cyfrowego, co wiąże się z istotnym narażeniem na różnego rodzaju zagrożenia. Należą do nich m.in. kontakt z nieodpowiednimi treściami, niechciane interakcje z nieznajomymi, a także ryzyko zastraszania i wiktymizacji.

Coraz więcej przedstawicieli środowisk naukowych i medycznych wyraża obawy, że korzystanie z technologii cyfrowych może mieć związek z nasileniem problemów ze zdrowiem psychicznym, takich jak depresja, samookaleczenia czy zachowania samobójcze wśród dzieci i młodzieży.

Wśród rodziców i opiekunów niezwykle ważne jest zrozumienie wpływu środowiska cyfrowego, wglądu w treści z jakich dziecko korzysta na co dzień oraz rozważenia, zarówno korzyści z tego płynących, jak i zagrożeń ze świata online.

W drugiej połowie 2025 r. pracownicy PCPR w Końskich przeprowadzili anonimowe badania ankietowe wśród rodzin zastępczych oraz pracowników instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dotyczyły one kompetencji cyfrowych oraz świadomości potencjalnych zagrożeń związanych z korzystaniem z technologii cyfrowych.

W badaniu uczestniczyli opiekunowie 93 wychowanków w wieku od 7 lat do 25 roku życia, w tym 22 wychowanków objętych instytucjonalną pieczą zastępczą oraz 71 wychowanków z rodzin zastępczych. Respondentami byli kobiety i mężczyźni w wieku od 26 do 76 lat.
Celem badania było określenie poziomu świadomości zagrożeń związanych z technologiami cyfrowymi. Analizie poddano również sposób sprawowania nadzoru przez opiekunów nad czasem spędzanym przez podopiecznych w Internecie. Uzyskane wyniki posłużą do identyfikacji potrzeb rodzin zastępczych oraz pracowników instytucjonalnej pieczy zastępczej,w zakresie wzmacniania kompetencji cyfrowych.

Tabela 13. Czas spędzany przez wychowanków poświęcony na korzystanie z urządzeń cyfrowych.

Czas poświęcony na korzystanie z urządzeń cyfrowych	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
mniej niż 1 godzina	9	12,68	3	13,63
1 godzina	11	15,49	1	4,55
2 godziny	24	33,80	3	13,64
więcej niż 3 godziny	27	38,03	15	68,18
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Zdecydowana większość opiekunów wskazała, że ich wychowankowie spędzają ponad 3 godziny dziennie na korzystaniu z urządzeń cyfrowych. Wśród dzieci z rodzin zastępczych 51 wychowanków (blisko 62%) poświęca na korzystanie z urządzeń cyfrowych więcej niż 2 godziny dziennie. Z kolei w grupie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, 18 osób spędza ponad 2 godziny dziennie przed ekranami, co stanowi niemal 82% odpowiedzi w tej grupie respondentów.

Tabela 14. Cel korzystania z urządzeń cyfrowych.

CEL	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
gry	45	27,43	11	12,79
komunikatory i poczta elektroniczna	20	12,20	19	22,09
wiadomości	27	14,63	12	13,95
zdobycie wiedzy	33	20,12	15	17,44
dla przyjemności-spędzanie czasu wolnego	34	20,73	19	22,09
zawieranie znajomości	4	2,44	9	10,47
dostęp do stron zakazanych	1	0,61	1	1,16
SUMA	**164**	**100**	**86**	**100**

Z danych zawartych w tabeli wynika, że 79 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej korzysta z urządzeń cyfrowych, przede wszystkim w celach rozrywkowych: gry (ok. 27,5%), dla przyjemności - spędzanie czasu wolnego (20,73%). 60 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej wykorzystuje urządzenia cyfrowe również w celu zdobycia wiedzy, zaś w celu utrzymania kontaktów społecznych i zawierania nowych znajomości – 14,6%.

Warto podkreślić, że zarówno w przypadku rodzin zastępczych, jak i opiekunów wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, jedynie w pojedynczych przypadkach

wskazano na dostęp do stron zakazanych. W tej grupie najwięcej wychowanków wykorzystuje urządzenia cyfrowe do utrzymywania kontaktów społecznych oraz w celach rozrywkowych, traktując je jako sposób spędzania wolnego czasu (nieco powyżej 44%). Z kolei ponad 12% korzysta z nich głównie do gier, natomiast blisko 31,5% wykorzystuje technologie cyfrowe w celu zdobywania wiedzy i informacji.

Tabela 15. Deklarowana gotowość podopiecznych do rezygnacji z urządzeń cyfrowych.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
raczej tak	25	35,21	6	27,27
tak	19	26,76	4	18,18
raczej nie	22	30,99	10	45,46
nie	5	7,04	2	9,09
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że według opinii rodziców zastępczych większość ich podopiecznych (blisko 62%) byłaby w stanie zrezygnować z korzystania z urządzeń cyfrowych, natomiast 38% wychowanków nie podjęłoby takiej decyzji. Odmienna tendencja występuje wśród opiekunów instytucjonalnej pieczy zastępczej – w tej grupie przeważają opinie, że większość wychowanków (ok. 54,5%) nie zrezygnowałaby z używania urządzeń cyfrowych.

Tabela 16. Częstotliwość wprowadzania zakazu korzystania z urządzeń cyfrowych.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
bardzo często	2	2,82	1	4,55
często	13	18,31	5	22,73
rzadko	45	63,38	16	72,73
nigdy	11	15,49	0	0
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Dane zawarte w tabeli wskazują, że w opinii rodziców zastępczych zdecydowana większość z nich rzadko lub nigdy nie wprowadza zakazu korzystania z urządzeń cyfrowych (blisko 79%). Podobny obraz wyłania się w przypadku opiekunów wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej – prawie 73% z nich również deklaruje, że rzadko lub nigdy nie stosuje tego rodzaju ograniczeń.

Tabela 17. Limitowanie czasu spędzanego przez podopiecznych przed urządzeniami cyfrowymi.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	48	67,61	21	95,45
Nie	23	32,39	1	4,55
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Rodzice zastępczy w niespełna 68% przypadków wprowadzają ograniczenia dotyczące czasu spędzanego przez wychowanków przed komputerem lub telefonem. Z kolei opiekunowie

wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej niemal w 100% stosują limity czasu korzystania przez podopiecznych z urządzeń cyfrowych.

Tabela 18. Świadomość możliwych zagrożeń wynikających z długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	64	90,14	22	100
Nie	7	9,86	0	0
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Jak wynika z danych w tabeli nr 18, zdecydowana większość rodziców zastępczych, jak i opiekunów wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, ma świadomość zagrożeń związanych z długotrwałym korzystaniem z urządzeń cyfrowych. Jedynie niecałe 10% rodziców zastępczych wskazało, że nie posiada wiedzy na temat powyższych zagrożeń.

Tabela 19. Świadomość skutków wynikających z długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.

Skutki	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Problemy ze snem	54	28,88	19	22,35
Trudności w zaplanowaniu czasu	43	22,99	19	22,35
Przeznaczanie czasu na korzystanie z urządzeń kosztem innych aktywności	39	20,86	22	25,88
Korzystanie z urządzeń w nocy	23	12,30	11	12,94
Wzrost lęku i problemy z samooceną	24	12,83	13	15,29
Inne (jakie)	4	2,14	1	1,18
SUMA	**187**	**100**	**85**	**100**

Około 44% rodziców zastępczych wskazało, że najpowszechniejszym skutkiem korzystania z urządzeń cyfrowych prze ich wychowanków są trudności w planowaniu czasu oraz problemy z organizacją innych aktywności. Stosunkowo często (niewiele ponad 41%) zwracali również uwagę na problemy ze snem, w tym korzystanie z urządzeń w godzinach nocnych. Ponadto, 13% badanych dostrzegało, że długotrwałe używanie urządzeń cyfrowych może prowadzić do wzrostu lęków u dzieci oraz obniżenia ich samooceny.

Blisko połowa opiekunów wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej wskazała trudności w planowaniu czasu i organizacji innych aktywności, jako główny skutek korzystania z urządzeń cyfrowych. W tej grupie nieco ponad 35% respondentów zwracało uwagę na problemy ze snem oraz korzystanie z urządzeń w nocy. Z kolei niewiele ponad 15% opiekunów zauważało, że długotrwałe korzystanie z urządzeń cyfrowych może przyczyniać się do nasilenia lęków oraz obniżenia samooceny wychowanków.

Tabela 20. Zaobserwowanie negatywnych skutków długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.

Skutki	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	18	25,35	15	68,18
Nie	53	74,65	7	31,82
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli, zdecydowana większość rodziców zastępczych (blisko 75%) nie dostrzega negatywnych skutków długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.

Odmiennie sytuacja przedstawia się wśród opiekunów wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, których nieco ponad 68% zauważa u swoich podopiecznych negatywne konsekwencje związane z używaniem tego typu urządzeń.

Tabela 21. Zawieranie znajomości przez Internet przez wychowanków.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	7	9,86	8	36,36
Nie	55	77,46	5	22,73
Nie wiem	9	12,68	9	40,91
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Rodzice zastępczy w większości (ok. 77,5%) są przekonani, że ich podopieczni nie nawiązywali znajomości przez Internet, natomiast niemal 13% z nich nie posiada wiedzy w tym zakresie. W przypadku opiekunów wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej odsetek braku wiedzy jest znacznie wyższy i wynosi blisko 41%. Jednocześnie prawie 36,5% wskazuje, że ich podopieczni nawiązywali nowe znajomości z osobami poznanymi online.

Tabela 22. Wiedza opiekunów na temat spotkań podopiecznych z osobami poznanymi przez Internet.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	2	2,82	2	9,09
Nie	62	87,32	11	50,00
Nie wiem	7	9,86	9	40,91
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Z przedstawionej powyżej tabeli wynika, że według wiedzy rodziców zastępczych, zdecydowana większość ich wychowanków (ponad 87%) nigdy nie spotkała się z osobami poznanymi przez Internet. W przypadku opiekunów instytucjonalnej pieczy zastępczej udzielono odpowiedzi, że połowa ich podopiecznych również nie miała takich doświadczeń. Jednocześnie jednak niemal 41% opiekunów tej formy pieczy deklaruje brak pewności, czy do takich spotkań dochodziło.

Tabela 23. Deklarowana gotowość podopiecznych do rozmowy o spotkaniu z osobą poznaną przez Internet.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	44	61,97	12	54,55
Nie	11	15,49	1	4,55
Nie wiem	16	22,54	9	40,90
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że według rodziców zastępczych blisko 62% ich wychowanków przyznałoby się do spotkania z osobą poznaną przez Internet, podczas gdy około 16% ukryłoby taki fakt przed opiekunem. Z kolei opiekunowie instytucjonalnej pieczy

zastępczej oceniają, że niemal 55% podopiecznych byłoby skłonnych ujawnić takie spotkanie, jednak w przypadku blisko 41% nie mają pewności, czy zdecydowaliby się na taką szczerość.

Tabela 24. Opinia opiekunów dotycząca ograniczenia realnych kontaktów z powodu korzystania z urządzeń cyfrowych.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	50	70,42	21	95,45
Nie	11	15,49	0	0
Nie wiem	10	14,09	1	4,55
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

W tabeli przedstawiono poziom świadomości opiekunów dotyczący ograniczania kontaktów bezpośrednich w związku z korzystaniem z urządzeń cyfrowych. U ponad 70% wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dostrzeżono realne zagrożenie ograniczeniem relacji społecznych na rzecz aktywności cyfrowej. U ok. 15,5% wychowanków opiekunowie nie stwierdzili negatywnego wpływu tych urządzeń na kontakty międzyludzkie swoich podopiecznych.

W odniesieniu do wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej opiekunowie niemal jednogłośnie (blisko 100%) wskazali na wysokie ryzyko ograniczenia kontaktów społecznych wynikające z korzystania z urządzeń cyfrowych.

Tabela 25. Wiedza opiekunów dotycząca przypadków obrażania przez podopiecznych, innych osób w Internecie.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	3	4,23	8	36,36
Nie	50	70,42	6	27,28
Nie wiem	18	25,35	8	36,36
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli wskazuje, że rodzice zastępczy w odniesieniu do ponad 70% wychowanków są przekonani, iż ich podopieczni nigdy nie obrażali innych osób w Internecie. Odpowiedź twierdzącą wskazało jedynie nieco ponad 4% respondentów, natomiast ponad 25% przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

W przypadku wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, opiekunowie deklarowali znajomość przypadków niewłaściwego zachowania u 36%. Jednocześnie, zdaniem opiekunów, niespełna 30% podopiecznych nie dopuszczało się obrażania innych w sieci, a w odniesieniu do nieco ponad 36% wychowanków wskazano brak wiedzy na ten temat.

Wychowankowie rodzin zastępczych doświadczają w Internecie różnych form krzywdzących zachowań ze strony innych osób – od wyzywania (ok. 6%) i ośmieszania (również ok. 6%), przez krytykowanie (nieco ponad 18%), po rzadsze zjawiska, takie jak poniżanie (niewiele ponad 1%), szantażowanie (także niewiele ponad 1%), podszywanie się (ok. 2,5%), publikowanie kompromitujących materiałów (nieco ponad 1%) czy uwodzenie (blisko 4%). Jednocześnie istotna część tej grupy, bo blisko 60%, zetknęła się z innymi formami przemocy

lub nadużyć w sieci. Dane dotyczące krzywdzących form zachowań w Internecie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 26. Wiedza opiekunów dotycząca doświadczania przez podopiecznych krzywdzących zachowań przez inne osoby w Internecie.

Zachowania	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
wyzywanie	5	6,10	12	26,09
ośmieszanie	5	6,10	11	23,92
krytykowanie	15	18,29	9	19,58
poniżanie	1	1,22	4	8,66
szantażowanie	1	1,22	2	4,36
podszywanie się pod kogoś	2	2,44	3	6,52
publikowanie kompromitujących materiałów	1	1,22	0	0
uwodzenie	3	3,65	0	0
wyłudzanie zdjęć	0	0	0	0
inne	49	59,76	5	10,87
SUMA	**82**	**100**	**46**	**100**

Odmiennie kształtuje się sytuacja w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W tej grupie 26% wychowanków doświadczyło wyzywania, 24% ośmieszania, a ok. 19,5% krytykowania. Rzadziej wskazywano na poniżanie, szantażowanie i podszywanie się pod inne osoby (łącznie niespełna 20%). Ponadto ponad 10% wychowanków deklarowało doświadczenie innych form krzywdzących zachowań w środowisku internetowym.

Tabela 27. Znajomość opiekunów hasła dostępu do telefonu podopiecznego.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	32	45,07	4	18,18
Nie	39	54,93	18	81,82
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Rodzice zastępczy blisko 55% wychowanków nie znają haseł dostępu do telefonów swoich podopiecznych. W instytucjonalnej pieczy zastępczej odsetek ten jest jeszcze wyższy – niemal 82% opiekunów przyznaje, że nie posiada takiej wiedzy.

Tabela 28. Częstotliwość przeglądania telefonu podopiecznego ze względów bezpieczeństwa przez opiekunów.

Odpowiedzi	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Nigdy	29	40,85	10	45,45
Kilka razy	22	30,99	10	45,45
Systematycznie	20	28,16	2	9,10
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Rodzice zastępczy blisko 60% wychowanków deklarują, że systematycznie lub raz na jakiś czas sprawdzają ich telefony pod kątem potencjalnych zagrożeń. Jednocześnie w odniesieniu do ponad 40% podopiecznych przyznają, że nigdy nie kontrolowali ich urządzeń.

W instytucjonalnej pieczy zastępczej regularna kontrola telefonów ma miejsce jedynie w przypadku około 9% wychowanków. Natomiast u ponad 90% podopiecznych opiekunowie nigdy lub jedynie sporadycznie podejmowali się sprawdzania ich telefonów.

Tabela 29. Samoocena opiekunów dotycząca umiejętności cyfrowych.

Odpowiedzi	Wychowankowie, których opiekunowie dokonali samooceny kompetencji cyfrowych			
	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	liczba	%	liczba	%
Bardzo wysoko	6	8,45	0	0
Raczej wysoko	23	32,39	11	50,00
Raczej nisko	32	45,07	11	50,00
Nie posiadam kompetencji cyfrowych	10	14,09	0	0
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że rodzice zastępczy w odniesieniu do ponad 45% wychowanków raczej nisko oceniają swoje umiejętności cyfrowe, a w przypadku ponad 14% podopiecznych deklarują ich całkowity brak. Jednocześnie dla blisko 41% wychowanków opiekunowie ci oceniają swoje kompetencje cyfrowe pozytywnie.

W grupie instytucjonalnej pieczy zastępczej oceny są podzielone – opiekunowie połowy wychowanków raczej wysoko oceniają swoje umiejętności cyfrowe, podczas gdy druga połowa ocenia je raczej nisko.

Tabela 30. Uczestnictwo opiekunów w szkoleniach, warsztatach, pogadankach z zakresu zagrożeń związanych z technologia cyfrową.

Odpowiedzi	Wychowankowie, których opiekunowie uczestniczyli w szkoleniach, warsztatach, pogadankach			
	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	31	43,66	19	86,36
Nie	40	56,34	3	13,64
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Opiekunowie ponad 56% wychowanków z rodzin zastępczych, nie uczestniczyli dotychczas w żadnych szkoleniach, warsztatach i pogadankach z zakresu zagrożeń związanych z technologią cyfrową. Inaczej sytuacja przedstawia się w grupie opiekunów instytucjonalnej pieczy zastępczej, gdzie w przypadku niemal 87% wychowanków, zdobyli wiedzę z zakresu zagrożeń związanych z technologią cyfrową.

Tabela 31. Chęć uczestnictwa opiekunów w szkoleniach, warsztatach, pogadankach z zakresu zagrożeń związanych z technologia cyfrową.

Odpowiedzi	Wychowankowie, których opiekunowie zadeklarowali chęć uczestnictwa w szkoleniach, warsztatach, pogadankach			
	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	Liczba	%	Liczba	%
Tak	34	47,89	21	95,45
Nie	37	52,11	1	4,55
SUMA	**71**	**100**	**22**	**100**

Z danych przedstawionych w zawartej powyżej tabeli wynika, że rodzice zastępczy w odniesieniu do blisko 48% wychowanków deklarują chęć udziału w zajęciach zwiększających świadomość zagrożeń związanych z technologią cyfrową. Z kolei wśród opiekunów instytucjonalnej pieczy zastępczej ponad 95% – mimo wcześniejszego uczestnictwa w tego typu inicjatywach – wyraża gotowość do dalszego poszerzania swojej wiedzy w tym zakresie.

Podsumowanie badania dotyczącego umiejętności i kompetencji cyfrowych opiekunów wychowanków pieczy zastępczej na terenie powiatu koneckiego.

Badanie przeprowadzone wśród rodzin zastępczych oraz opiekunów instytucjonalnej pieczy zastępczej wskazuje, że dzieci i młodzież w dużym stopniu korzystają z technologii cyfrowych. Większość wychowanków spędza w sieci ponad 2–3 godziny dziennie, a głównymi celami aktywności online są rozrywka, gry, komunikacja oraz w mniejszym stopniu edukacja.

Opiekunowie mają generalnie świadomość zagrożeń związanych z cyfrowym środowiskiem, takich jak wpływ na organizację czasu, problemy ze snem czy obniżenie samooceny. Jednocześnie ich oceny różnią się w zależności od formy pieczy, gdyż opiekunowie instytucjonalni częściej dostrzegają negatywne skutki korzystania z technologii.

Występują różnice w zakresie kontroli i nadzoru – rodziny zastępcze częściej ograniczają czas korzystania z urządzeń, natomiast w pieczy instytucjonalnej limity są stosowane bardziej systematycznie, ale rzadziej podejmuje się kontrolę treści czy aktywności dzieci.

Badanie pokazuje również deficyty w obszarze wiedzy opiekunów – część z nich nie posiada pełnej informacji o aktywności internetowej wychowanków, w tym o kontaktach online czy spotkaniach z osobami poznanymi w sieci. Jednocześnie znaczna grupa dzieci doświadcza różnych form przemocy w Internecie.

Istotnym problemem pozostają ograniczone kompetencje cyfrowe części opiekunów oraz niski poziom ich udziału w szkoleniach, szczególnie w rodzinach zastępczych. Wskazuje to na potrzebę wzmocnienia działań edukacyjnych i profilaktycznych zarówno wobec opiekunów, jak i wychowanków.

Wyniki przeprowadzonych badań pokazują wysoką skalę korzystania z technologii cyfrowych przez dzieci i młodzież w pieczy zastępczej, przy jednoczesnym istnieniu ryzyk związanych z brakiem pełnego nadzoru, doświadczaniem zagrożeń online oraz potrzebę wzmocnienia kompetencji cyfrowych opiekunów.

Wnioski:

1. Dzieci i młodzież w pieczy zastępczej intensywnie korzystają z technologii cyfrowych, najczęściej przez kilka godzin dziennie.
2. Głównym celem korzystania z Internetu jest rozrywka i komunikacja, natomiast aktywności edukacyjne mają mniejsze znaczenie.
3. Występuje realne ryzyko związane z aktywnością online wychowanków, w tym kontaktami z nieznajomymi, udostępnianiem danych osobowych oraz doświadczaniem różnych form cyberprzemocy.

4. Opiekunowie posiadają ogólną świadomość zagrożeń cyfrowych, jednak ich wiedza i praktyka w zakresie nadzoru nad aktywnością dzieci w sieci są zróżnicowane i w wielu przypadkach niewystarczające.
5. W rodzinach zastępczych częściej ogranicza się czas korzystania z urządzeń cyfrowych, natomiast w pieczy instytucjonalnej nadzór ma charakter bardziej systemowy, ale nadal występują luki w kontroli treści i aktywności online.
6. Znaczna część opiekunów nie ma pełnej wiedzy o zachowaniach internetowych swoich podopiecznych, w tym o nawiązywaniu znajomości online czy potencjalnych spotkaniach z osobami poznanymi w sieci.
7. Występują deficyty w kompetencjach cyfrowych części opiekunów oraz niski poziom uczestnictwa w szkoleniach, szczególnie w rodzinach zastępczych.
8. Doświadczenia cyberprzemocy wśród wychowanków są relatywnie częste, co wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań profilaktycznych i ochronnych.
9. Konieczne jest zwiększenie działań edukacyjnych i szkoleniowych dla opiekunów oraz systematyczne wzmacnianie kompetencji cyfrowych zarówno dorosłych, jak i dzieci.
10. Niezbędne jest zintegrowane podejście obejmujące nadzór, edukację oraz wsparcie psychologiczne, ukierunkowane na bezpieczne i świadome korzystanie z technologii cyfrowych.

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Z czym kojarzy ci się przemoc?”
Tabela 2. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Z czym kojarzy ci się przemoc?”
Tabela 3. Liczba uczniów biorących udział w badaniu.
Tabela 4. Czy uczniowie szkół podstawowych potrafią funkcjonować bez technologii cyfrowych, takich jak komputer, Internet i media społecznościowe?
Tabela 5. Wpływ komputera, Internetu i mediów społecznościowych na funkcjonowanie ucznia szkoły podstawowej.
Tabela 6. Kontrola rodzicielska.
Tabela 7. Rola Internetu.
Tabela 8. Osoby, do których uczniowie szkół podstawowych mogliby zwrócić się o pomoc.
Tabela 9. Wpływ komputera, Internetu i mediów społecznościowych na funkcjonowanie ucznia szkoły ponadpodstawowej.
Tabela 10. Kontrola rodzicielska.
Tabela 11. Rola Internetu.
Tabela 12. Osoby, do których uczniowie szkół ponadpodstawowych mogliby zwrócić się o pomoc.
Tabela 13. Czas spędzany przez wychowanków poświęcony na korzystanie z urządzeń cyfrowych.
Tabela 14. Cel korzystania z urządzeń cyfrowych.
Tabela 15. Deklarowana gotowość podopiecznych do rezygnacji z urządzeń cyfrowych.
Tabela 16. Częstotliwość wprowadzania zakazu korzystania z urządzeń cyfrowych.
Tabela 17. Limitowanie czasu spędzanego przez podopiecznych przed urządzeniami cyfrowymi.
Tabela 18. Świadomość możliwych zagrożeń wynikających z długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.
Tabela 19. Świadomość skutków wynikających z długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.
Tabela 20. Zaobserwowanie negatywnych skutków długotrwałego korzystania z urządzeń cyfrowych.
Tabela 21. Zawieranie znajomości przez Internet przez wychowanków.
Tabela 22. Wiedza opiekunów na temat spotkań podopiecznych z osobami poznanymi przez Internet.
Tabela 23. Deklarowana gotowość podopiecznych do rozmowy o spotkaniu z osobą poznaną przez Internet.
Tabela 24. Opinia opiekunów dotycząca ograniczenia realnych kontaktów z powodu korzystania z urządzeń cyfrowych.
Tabela 25. Wiedza opiekunów dotycząca przypadków obrażania przez podopiecznych, innych osób w Internecie.
Tabela 26 Wiedza opiekunów dotycząca doświadczania przez podopiecznych krzywdzących zachowań przez inne osoby w Internecie.
Tabela 27. Znajomość opiekunów hasła dostępu do telefonu podopiecznego.

Tabela 28. Częstotliwość przeglądania telefonu podopiecznego ze względów bezpieczeństwa przez opiekunów.
Tabela 29. Samoocena opiekunów dotycząca umiejętności cyfrowych.
Tabela 30. Uczestnictwo opiekunów w szkoleniach, warsztatach, pogadankach z zakresu zagrożeń związanych z technologia cyfrową.
Tabela 31. Chęć uczestnictwa opiekunów w szkoleniach, warsztatach, pogadankach z zakresu zagrożeń związanych z technologia cyfrową.

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 1. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczyłeś/-aś ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?”
Wykres 2. Liczba uczniów szkół podstawowych doznających przemocy w szkole lub jej okolicy.
Wykres 3. Rodzaje doświadczanej przemocy rówieśniczej.
Wykres 4. Formy przemocy rówieśniczej, której dopuścili się uczniowie szkół podstawowych.
Wykres 5. Zestawienie odpowiedzi na pytanie „Czy doświadczyłeś/-aś ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?”
Wykres 6. Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych doznających przemocy w szkole lub jej okolicy.
Wykres 7. Rodzaje doświadczanej przemocy rówieśniczej.
Wykres. 8 Formy przemocy rówieśniczej, której dopuścili się uczniowie szkół ponadpodstawowych.
Wykres 9. Rodzaje doświadczanej cyberprzemocy przez uczniów szkół podstawowych.
Wykres 10. Rodzaje cyberprzemocy, której świadkami byli uczniowie szkół podstawowych.
Wykres 11. Formy stosowanej przez uczniów szkół podstawowych cyberprzemocy.
Wykres 12. Rodzaje cyberprzemocy doświadczanej przez uczniów szkół ponadpodstawowych.
Wykres 13. Rodzaje cyberprzemocy, której świadkami byli uczniowie szkół ponadpodstawowych.
Wykres 14. Formy cyberprzemocy stosowane przez uczniów szkół ponadpodstawowych.
Wykres 15. Z jakich urządzeń nowych technologii korzystają uczniowie szkół podstawowych.
Wykres 16. Czas użytkowania urządzeń w ciągu doby przez uczniów szkół podstawowych.
Wykres 17. Cel, w jakim uczniowie szkół podstawowych korzystają z urządzeń ekranowych.
Wykres 18. Znajomość zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu i mediów społecznościowych przez uczniów szkół podstawowych.
Wykres 19. Z jakich urządzeń nowych technologii korzystają uczniowie szkół ponadpodstawowych.
Wykres 20. Czas użytkowania urządzeń w ciągu doby przez uczniów szkół ponadpodstawowych.
Wykres 21. Cel, w jakim uczniowie szkół ponadpodstawowych korzystają z urządzeń ekranowych.
Wykres 22. Znajomość zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu i mediów społecznościowych przez uczniów szkół ponadpodstawowych.